

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

OPINNÄYTETYÖ

**Sukupuolisensitiivinen vapaaehtoistoiminta
Tytöjen Taloilla**

Kalliolan Nuoret ry

Elina Kujala

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 11 / 2014

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Elina Kujala	Sivumäärä 47 ja 4 liitesivua
Työn nimi Sukupuolisensitiivinen vapaaehtoistoiminta Tyttöjen Taloilla	
Ohjaava(t) opettaja(t) Hanna Laitinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Kalliolan Nuoret ry, Maria Wikberg	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tilaaja on Kalliolan Nuoret ry, joka toimii osana Kalliolan Settlementtiä. Kalliolan Nuoret ry on pääkaupunkiseudulla toimiva varhaisnuoriso- ja nuorisoyhdistys, jonka yksi työmuoto on Tyttöjen Talo –toiminta. Tyttöjen Taloja on Suomessa yhteensä seitsemän ja niiden tehtävä on tukea 10-28-vuotiaiden tyttöjen ja nuorten naisten kasvua ja identiteettiä. Tyttöjen Talot tekevät nuorten tarpeista nousevaa sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä yhteisöllisessä ilmapiirissä. Tyttöjen Talo –toiminta pitää sisällään avoimen toiminnan, sekä ryhmä- ja yksilötyön.</p> <p>Opinnäytetyöni aihe on Tyttöjen Talojen sukupuolisensitiivinen vapaaehtoistoiminta. Vapaaehtoistoiminta on tärkeässä roolissa Tyttöjen Taloilla, sillä vapaaehtoiset naiset toimivat taloilla turvallisina aikuisina, rikastuttavat toimintaa monilla taidoillaan sekä tarjoavat erilaisia roolimalleja tytöille.</p> <p>Opinnäytetyöni tavoitteena on Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoiminnan yhteisten käytäntöjen löytäminen ja kehittäminen. Työni tuottaa tietoa opinnäytetyön tilaajalle toiminnan kehittämiseen. Tavoitteena on, että Tyttöjen Taloilla tapahtuvan kehittämisen kautta toimintaan saataisiin mukaan enemmän vapaaehtoisia naisia, toiminnan koordinointi voisi olla Tyttöjen Taloilla yhtenäisempää ja sukupuolisensitiivisyys työtöteena voisi olla vapaaehtoistoiminnan periaate.</p> <p>Olen kerännyt opinnäytetyöni materiaalin sähköisellä kyselyllä Suomen Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoiminnasta vastaaville. Kyselyn pohjalta tuon esiin Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoiminnan yhteisiä käytäntöjä ja kehittämispisteitä. Lisäksi olen haastatellut Espoon Tyttöjen Talolle vapaaehtoiseksi haluvia naisia ja ohjannut vapaaehtoistoiminnan aihealueita käsittelevät työpajat Tyttöjen Talojen työntekijöille. Kyselyni tuloksista olen koonnut yhteenvedon, jonka olen esitellyt Tyttöjen Talojen työntekijöiden verkostopäivillä ja lähettänyt tilaajalle sähköisesti.</p> <p>Työlläni on merkitystä ammattialalle myös yleisemmin, sillä sukupuolisensitiivisen vapaaehtoistoiminnan mallintamista voidaan tehdä valtakunnallisesti millaisessa tyttötyössä vaan. Työn tuloksia voidaan hyödyntää järjestö- ja nuorisotyön eri muodoissa niin aikuisten tekemässä vapaaehtoistoiminnassa kuin myös esimerkiksi nuorten tekemässä vertaisohjaajatoiminnassa.</p>	
Asiasanat sukupuolisensitiivisyys, vapaaehtoistoiminta, tyttötyö, kehittäminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Elina Kujala	Number of Pages 47
Title Gender-sensitive voluntary work in Tyttöjen Talo	
Supervisor(s) Hanna Laitinen	
Subscriber and/or Mentor Kalliolan Nuoret ry, Maria Wikberg	
Abstract <p>Subscriber of this thesis is Kalliolan Nuoret ry. The organization behind it is Kalliola Settlement. Kalliolan Nuoret ry is a pre-teen and youth association working in the metropolitan area. Tyttöjen Talo (Girls House) is one of its long term projects. Tyttöjen Talo works in seven different cities all over Finland and its mission is to support 10 to 28-year-old girls and young women in their growth and identity. Tyttöjen Talo does gender-sensitive youth work in a communal atmosphere. Tyttöjen Talo concept includes open activities as well as group and individual work.</p> <p>The topic of my thesis is gender-sensitive voluntary work in Tyttöjen Talo. Voluntary work plays an important role in Tyttöjen Talo because voluntary women work as safe adults, enrich the activities with many of their skills and provide a variety of role models for the girls.</p> <p>This thesis aims to identify and develop common practices for volunteer work in Tyttöjen Talo. My work provides information to the subscriber about the development of the concept. The aim is that through the development of Tyttöjen Talo, the project could involve more women volunteers, the coordination of the activities could be more integrated and gender-sensitivity could be a principle of its voluntary work.</p> <p>I have gathered my thesis material with an electronic questionnaire for the coordinators of voluntary activities. I point out the common practices and developmental areas in volunteer work based on the survey. I have also interviewed volunteer prospect women who are willing to be part of the work in Espoo's Tyttöjen Talo and led the workshop for the employees of Tyttöjen Talo. I have put together the results of the survey in a summary which I have presented in a seminar for the employees of Tyttöjen Talo as well as sent to the customer electronically.</p> <p>My work is also relevant to the whole professional sector because gender-sensitive volunteer modeling can be used everywhere where girl work takes place.</p> <p>The results can be used in organizations that operate with adults doing voluntary work as well as with young people doing peer work.</p>	
Keywords gender sensitivity, voluntary work, girl work, development	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Työn tarkoitus ja tavoite	5
1.2 Työn merkitys tilaajalle ja toimialalle	6
2 TAUSTAORGANISAATIO	8
2.1 Kalliolan Nuoret ry ja Tyttöjen Talot	8
3 SUKUPUOLISENSITIIVINEN VAPAAEHTOISTOIMINTA	11
3.1 Sukupuolisensitiivisyys	11
3.2 Sukupuolisensitiivinen työote tyttötyössä	13
3.3 Vapaaehtoisen rooli ja motivaatio	16
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA MENETELMÄT	18
4.1 Sähköinen kysely ja työpajat Tyttöjen Taloille	19
4.2 Espoon Tyttöjen Talon vapaaehtoisten haastattelut	20
4.3 Toteutuksen ja menetelmien luotettavuus	21
5 TYTTÖJEN TALOJEN NÄKEMYKSET	22
5.1 Vapaaehtoisten merkitys Tyttöjen Taloilla	23
5.2 Vapaaehtoisten arvioidut kokemukset toiminnasta	25
5.3 Vapaaehtoisuus oman naiseuden tarinan kautta	27
5.4 Sukupuolisensitiivinen vapaaehtoistoiminta	28
5.5 Tyttöjen Talojen työntekijöiden työpajat	30
6 VAPAAEHTOISTEN NÄKEMYKSET	35
6.1 Vapaaehtoisten oma kiinnostus tyttötyöhön	35
6.2 Vapaaehtoisten vahvuudet ja voimavarat tyttötyössä	37
6.3 Vapaaehtoisten tukeminen	38
6.4 Ehdotuksia lisäkoulutukseen	39
6.5 Vapaaehtoistoiminnan aloittaminen	40
7 POHDINTA	42
7.1 Johtopäätökset	42
7.2 Lopuksi	43
LÄHTEET	45
LIITTEET	48

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni virallinen ideointi käynnistyi tammikuun 2014 aikana, jolloin aloitin järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan kehittämisprojektin harjoittelun Espoon Tyttöjen Talolla. Olin jo syksyllä 2013 yhteydessä Helsingin ja Espoon Tyttöjen Taloihin ja kehittämisprojektini sekä opinnäytetyöni aiheet alkoivat silloin kallistua vapaaehtoistoiminnan puolelle.

Tein kehittämisprojektini harjoittelun ja projektin vapaaehtoistoiminnan rekrytointi- ja koulutusmallin kehittämisestä ja projekti oli hyvä pohjustus opinnäytetyöni aiheelle. Ensin opinnäytetyöni tilaajana toimi Espoon Tyttöjen Talo ja tarkoituksena oli mallintaa laajemmin vapaaehtoistoimintaa muilta Tyttöjen Taloilta toimivaksi Espooseen. Espoon Tyttöjen Talo aloitti toimintansa vuoden 2014 tammikuussa ja kaikki vapaaehtoistoimintaan liittyvä oli vasta aluillaan. Tilaaja kuitenkin laajentui huhtikuun aikana Kalliolan Nuoriin, sillä pääkaupunkiseudun ja mahdollisesti muidenkin Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen haetusta rahoituksesta tuli myönteinen päätös ja vapaaehtoistoiminnan kehittäminen voitiin aloittaa.

Aihe on itseäni kiinnostava, sillä olen työskennellyt nuoriso- ja tyttötyössä muun muassa kahden vuoden ajan Tampereen NNKY:ssä tyttötyöntekijänä ja 1,5 vuoden ajan Helsingin NNKY:ssä ryhmänohjaajana. Lisäksi olen toiminut vapaaehtoisena erilaisissa nuoriso- ja humanitääristä työtä tekevissä järjestöissä Tampereen ja Helsingin seuduilla. Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen kiinnostaa minua suuresti ja erityisesti tässä työssä, jossa sukupuolisensitiivinen toimintamalli on vahvassa roolissa.

1.1 Työn tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyöni pääkehittämistavoitteena on sukupuolisensitiivisen vapaaehtoistoiminnan yhteisten käytäntöjen löytäminen ja kehittäminen Tyttöjen Talolla. Vapaaehtoistoiminta Tyttöjen Talolla on tällä hetkellä kovin erillään toisistaan. Pääkaupunkiseudun Tyttöjen Taloja lukuun ottamatta, Tyttöjen Talot sijaitsevat kaukana toisistaan

ja se vaikeuttaa yhtenäisen ja aktiivisen toimintamallin toteuttamista. Tyttöjen Talojen johtajat kuuluvat Tildat -nimiseen ryhmään ja tapaamisia on lähes kuukausittain, mutta silti syvempää, nimenomaan vapaaehtoistoimintaan paneutuvaa kehittämistä on talojen työntekijöiden puolelta toivottu.

Opinnäytetyöni tavoitteena on myös se, että kehittämisen kautta Tyttöjen Talolla voisi olla enemmän vapaaehtoisia naisia ja sukupuolisensitiivisyys voisi olla työotteena vapaaehtoistoiminnan ydinajatus.

Olen kerännyt opinnäytetyöni materiaalin sähköisellä kyselyllä Suomen Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoiminnasta vastaaville. Kyselyn pohjalta tuon esiin Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoiminnan yhteisiä käytäntöjä ja kehittämispisteitä. Olen myös haastatellut Espoon Tyttöjen Talolle vapaaehtoiseksi haluavia henkilöitä ja ohjannut vapaaehtoistoiminnan aihealueita käsittelevät työpajat Tyttöjen Talojen työntekijöille.

1.2 Työn merkitys tilaajalle ja toimialalle

Kalliolan Nuoret ry sai huhtikuussa 2014 päätöksen avustuksen saamisesta vapaaehtoistoimintaan. Avustusta haettiin Tyttöjen Talojen osallisuuden ja kansalaisvalmiuksien edistämiseen sekä sukupuolisensitiivisen vapaaehtoistoiminnan toteuttamiseen, kehittämiseen ja mallintamiseen Tyttöjen Talolla. Tämän päätöksen seurauksena opinnäytetyöni tilaaja laajentui Espoon Tyttöjen Talosta Kalliolan Nuoret ry:en.

Yhtenä vahvana osa-alueena jokaisen Tyttöjen Talon työn rakentamisessa ja toteutuksessa on vapaaehtoistoiminta. Kaikilla Tyttöjen Talolla on olemassa selkeä tarve vapaaehtoistoiminnalle ja sen toteutuminen tukee Tyttöjen Talon toiminnan arvoja ja tavoitteita. Vapaaehtoiset naiset tuovat Talolle monenlaista osaamista, mallin erilaisista naisista sekä aikuisen tukea ja läsnäoloa. Tyttöjen Talolla voi toimia vapaaehtoisena ”isosiskona” ja turvallisena aikuisena muun muassa talojen avoimissa illoissa, ryhmissä, tapahtumissa ja leireillä. Isosiskona oleminen Tyttöjen Talolla tarkoittaa normaalia arjen yhdessäoloa ja kohtaamista: jutustelua päivän tapahtumista, pelailua ja läksyissä auttamista. Vapaaehtoisille järjestetään tehtäviin valmistavaa koulutusta ja toiminnanohjaustapaamisia. (Helsingin Tyttöjen Talo, 2014). Vapaaehtois-

ten koulutuksessa käsitellään myös muun muassa kriisien ja vaikeiden tilanteiden kohtaamista, mutta pääasiassa vapaaehtoisten tehtävä on olla tukena kevyemmissä arjen asioissa ja suurin vastuu on aina työntekijällä.

Tyttöjen Taloilla toimitaan sukupuolisensitiivisellä työotteella, eli nuoren omaa sukupuolta ja kasvua tukien. Avaan käsitettä vielä enemmän seuraavissa luvuissa. Sukupuolisensitiivinen vapaaehtoistoiminta on terminä lähtöisin Helsingin Tyttöjen Talolta ja on juurtumassa koko ajan vahvemmin Tyttöjen Talojen toimintaan. Opinnäytetyöni yksi tarkoitus onkin vahvistaa käsitettä Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoinnassa, niin että vapaaehtoiset voisivat kokea sukupuolisensitiivisen työotteen tutuksi ja sellaiseksi malliksi, joka toimii työskentelyssä tyttöjen kanssa.

Hankeavustushakemuksessa kerrotaan, että Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoiminta tarvitsee mallintamista ja sitä varten tehostetaan yhteistyötä Turun, Tampereen, Oulun, Rovaniemen, Kuopion, Espoon ja Helsingin Tyttöjen Talojen välillä. Yhteisissä tapaamisissa kirjataan auki Tyttöjen Taloilla toteutuvaa naistietoista vapaaehtoistoimintaa ja kiteytetään sen yhteisiä perusteita sekä erityispiirteitä. (Kalliolan Nuoret ry:n vapaaehtoistoinnin avustushakemus, 2013).

Työlläni on tärkeä rooli ja merkitys tilaajalle, sillä kyselyn tekeminen vastaa juuri niihin tarpeisiin, joita Tyttöjen Taloilla vapaaehtoistoinnassa tällä hetkellä on. Tilaajaorganisaatiolla ei olisi ollut resursseja kyselyn tekemiseen ja tulosten kokoamiseen. Pääsin siis tuottamaan arvokasta tietoa ja uusia ideoita organisaatiolle. Opinnäytetyöni lisänä olen koonnut kyselyn tuloksista kokonaisuuden tilaajalle, jossa on analysoituna kaikki kyselyn vastaukset.

Työlläni on merkitystä myös toimialalle yleensä, sillä sukupuolisensitiivisen vapaaehtoistoinnin mallintamista voidaan tehdä valtakunnallisesti millaisessa tyttötyössä tahansa. Vapaaehtoistoinnin lisääminen ja kehittäminen on pinnalla järjestötoiminnassa ja opinnäytetyöni on ajankohtainen näkökulma aiheeseen. Sukupuolisensitiivinen työote voi näkyä nuorisotyön eri muodoissa, niin aikuisten tekemässä vapaaehtoistoinnassa kuin myös esimerkiksi nuorten tekemässä vertaisohjaajatoiminnassa. Sukupuolisensitiivisestä vapaaehtoistoinnasta ei ole aikaisemmin tehty lopputöitä, joten saan olla avaamassa uutta käsitettä opinnäytetyölläni.

Sukupuolisensitiivisyys on käsitteenä esillä pitkin opinnäytetyötäni. Se on vahvana osana myös kyselyä, jossa pohditaan vapaaehtoisuutta tyttöyden ja naiseuden näkökulmasta.

2 TAUSTAORGANISAATIOT

2.1 Kalliolan Nuoret ry ja Tyttöjen Talot

Kalliolan Nuoret ry on pääkaupunkiseudulla toimiva varhaisnuoriso- ja nuorisoyhdistys, joka toimii osana Kalliolan Setlementtiä. Kalliolan Setlementti tuottaa sosiaalialan palveluja ja ylläpitää kansalaisopistotoimintaa, myös kansalais- ja vapaaehtoistojen järjestäminen on keskeisessä roolissa. Kalliolan Setlementin muodostavat Kalliolan Kannatusyhdistys ry, Kalliolan Senioripalvelusäätiö ja Kalliolan Nuoret ry. Kalliolan Setlementti on perustettu 1919. (Kalliolan Setlementti, 2014).

Kalliolan Setlementin arvoja ovat erilaisuuden hyväksyminen, luottamus ihmisen ja yhteisön kykyyn ratkaista itsenäisesti ongelmia, tasa-arvoisuus ja yksilön oikeuksien kunnioittaminen. (Kalliolan Setlementti, 2014).

Kalliolan Nuoret ry:n sisällä toimivat Poikien Talo, sekä Tyttöjen Talot Helsingissä ja Espoossa. Muita toimintoja ovat Itä-Pasilan sosiaalinen nuorisotyö, Kivikon nuorisotalo ja Puistolan olkkari. Näiden lisäksi Kalliolan Nuorten projekteja ovat e-Talohanke, My Way – nuorten työllistämishanke ja kunniakonflikteissa apua antava SOPU-hanke. (Kalliolan Nuoret ry, 2014)

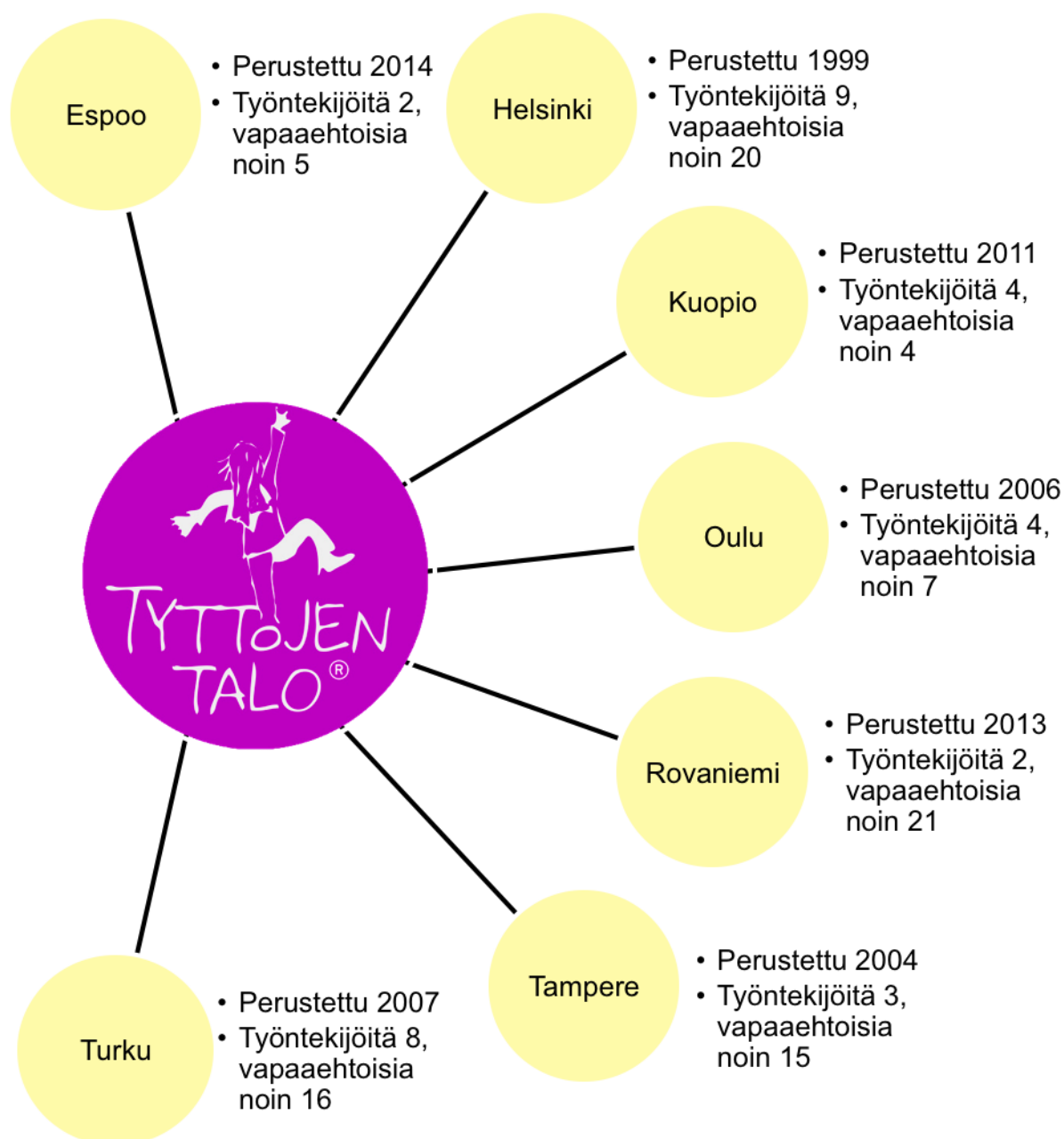
Tyttöjen Talo on Kalliolan Nuoret ry:n rekisteröimä tuotemerkki. Jokaisella Tyttöjen Talolla on sama tavoite ja toimintamuodot ovat hyvinkin samanlaisia. Tyttöjen Talojen tehtävänä on tukea 10-28 -vuotiaiden tyttöjen ja nuorten naisten kasvua ja identiteettiä. Tyttöjen Talo tekee nuorten tarpeista nousevaa sukupuolisensitiivistä, sosiaalista nuorisotyötä yhteisöllisessä ilmapiirissä. Työ on setlementtityötä ja sen lähtökohta perustuu setlementtiarvoihin, joita ovat yksilön arvokas kohtaaminen, hänen omien voimavarojensa tukeminen, yhteisöllisyys ja erilaisuuden kunnioittaminen. Tyttöjen

Taloilla toimivia työmuotoja ovat avoimet illat, ryhmätoiminnot ja yksilötuki. Tyttöjen Talo -konseptiin kuuluu Nuoret Äidit -toiminta, Monikulttuurinen tyttötyö ja Pop In -seksuaalineuvontavastaanotto ja seksuaalinen väkivaltatyö. (Kalliolan Nuoret ry. Suomen Setlementtiliito, 2014)

Helsingin Tyttöjen Talo on Suomen ensimmäinen naistietoisien tyttötyön keskus, jossa kehitetään sukupuolisensitiivistä työtä tyttöjen ja nuorten naisten parissa. (Tyttötyö, 2014.)

Tampereen Tyttöjen Talolla on kehitetty muillakin Tyttöjen Taloilla käytössä oleva "Likkälähdöt". Likkälähdöt on toiminnallinen Tyttöjen Talon esittely, missä samassa perehdytään toiminnallisilla menetelmillä tyttöjä koskettaviin aiheisiin (ulkonäkö, syöminen ja syömättömyys, seksuaalisuus ja kehollisuus sekä ystävyys). (Tyttötyö, 2014).

Tyttöjen Taloja on Suomessa seitsemän. Olen koonnut Tyttöjen Talojen perustiedot alla olevaan kuvaan. Kuvassa esittelen kaikki Tyttöjen Talot, niiden perustamisvuoden sekä työntekijöiden ja vapaaehtoisten määrän. Vapaaehtoisten määrän olen selvittänyt sähköisessä kyselyssäni, sekä päivittänyt lukuja suoraan Tyttöjen Talon vapaaehtoistoiminnasta vastaavilta työntekijöiltä.

Kuva 1. Tyttöjen talot.

3 SUKUPUOLISENSITIIVINEN VAPAAEHTOISTOIMINTA

Käsittelen tässä luvussa sukupuolisensitiivisyyttä sekä käsitteenä että työotteena Tyttöjen Taloilla ja tyttötyössä yleensä. Vapaaehtoistoimintaa käsittelen lähinnä motivaation ja vapaaehtoisen roolin näkökulmasta. Olen halunnut tarttua näihin näkökulmiin, sillä havaitsin ne tärkeimmiksi näkökulmiksi sukupuolisensitiivistä vapaaehtoistoimintaa käsiteltäessä. Nämä aiheet nousivat myös tärkeinä sekä kyselyssäni Tyttöjen Talolle että Espoon Tyttöjen Talon vapaaehtoisten haastatteluissa.

3.1 Sukupuolisensitiivisyys

Sukupuolisensitiivisyydestä on tehty jonkin verran aikaisempia teoksia ja tutkimuksia, enkä lähde käsittelemään opinnäytetyössäni termiä laajemmin esimerkiksi kansalais toiminnan yleisestä näkökulmasta. Keskityn tuomaan olennaisia käsitteitä liittyen juuri tyttötyön näkökulmaan sekä toimintaan, jossa naiset työskentelevät tyttöjen kanssa.

Sukupuolisensitiivisyys terminä tarkoittaa herkkyyttä huomioida ja käsitellä sukupuolen erilaisia vaikutuksia ihmisen kasvussa. Varpu Punnosen (2006a) mukaan sukupuolisensitiivisyys voi tarkoittaa kykyä tunnistaa miesten ja naisten erilaisuus. Sukupuolisensitiivisyys voi tarkoittaa myös sukupuoleen liitettyjen arvojen ja asenteiden tunnistamista ja näkyväksi tekemistä. (Anttonen, 2007, 11). Tyttöjen Talo –toiminta onkin aikoinaan lähtenyt tarpeesta löytää paikka pelkästään tytöille, nuorisotalojen ollessa monesti kovin poikapainotteisia ja niiden aktiviteettimahdollisuudet enemmän poikia kiinnostavia.

Tyttöjen Taloilla korostetaan juuri tyttöjen ja naisten olemisen, kipukohtien ja voimaannuttamisen sukupuolisidonnaisuutta, sillä naiseksi ja mieheksi kasvaminen on monella tavalla erilainen prosessi ja kipukohdat voivat olla hyvinkin erilaisia. (Eischer, 2011, 15). Tämä näkökulma on työssäni tärkeä, sillä on eri asia toimia vapaaehtoisena naisena sekä poikien ja tyttöjen kanssa kuin tyttötyössä, jossa nimenomaan tyttöys ja naiseus on toiminnan lähtökohtainen voimavara. Tämä ei kumoa laaja-alaisen nuorisotyön merkitystä, vaan tuo esiin tyttöjen tarpeita saada käsitellä heidän suku-

puoltaan ja identiteettiään koskettavia asioita yhdessä ryhmän ja aikuisten kanssa. Tässä tullaan sukupuolisensitiivisen vapaaehtoistoiminnan kehittämisen tarpeeseen.

Sari Näre puhuu kirjassaan Kokonainen nainen siitä, kuinka tärkeää olisi, että ihmiset kannattelisivat toisiaan niin sukupuolten välisissä, kuin muissakin ihmissuhteissa. Sukupuolten väliset erot voisivat olla tunnustettavissa, mutta keskeistä olisi molemminpuolinen arvostus toisen sukupuolen kykyjä kohtaan. (Näre, 2004, 15). Tarkoituksena Tyttöjen Taloilla ei olekaan kumota poikien tukemisen merkitystä tai rakentaa ”vaaleanpunaista unelmaa”, jossa jokaisen tytön tulisi olla samanlainen, vaan nimenomaan löytää niitä voimavaroja, joita oma sukupuoli ja sen vahvuudet voivat tuoda.

Sukupuolisensitiivisyys saatetaan sekoittaa sukupuolineutraalisuuteen. Vaikka molemmille on yhteistä stereotyyppisten sukupuoliroolien kyseenalaistaminen ja purkaminen, on niiden välillä kuitenkin suuri ero. (Eischer, 2011, 15).

Radikaalin sukupuolineutraalin kasvatuksen nimissä lapselta itseltään ja hänen ympäristöltään saatetaan jopa salata hänen sukupuolensa. Radikaali sukupuolineutraalius kieltää sukupuolen, kun taas sukupuolisensitiivisen näkökulman mukaan sukupuoli on lapsen identiteetin tärkeä osa, jota ei saa piilottaa. (Eischer, 2011, 15).

Samasta aiheesta jatkan myös Sari Näreen kirjan lainauksella:

Ihmisten puheissa välittyy usein oletus, että sukupuolella ei ole eikä tule olla merkitystä yhteiskuntajärjestyksen ja työnjaon rakentumisessa. Tämä pyrkimys sukupuolineutraaliuteen kuvataan usein asiantilana, vaikka se on toistaiseksi vain pyrkimys. Naiset joutuvat kohtuuttoman paineen alle ilmapiirissä, jossa sukupuolella ei katsota olevan merkitystä, vaikka sillä on käytännössä suuri merkitys. Sukupuolikulttuuri pitää sisällään naisen ja miehen eroihin liittyviä merkityksiä, joita yhteiskunnan käytännöissä kuitenkin harvemmin tunnistetaan. (Näre, 2004, 22).

Sukupuolisokeudella, -kuuroudella ja –mykkyydellä taas tarkoitetaan tapoja, joissa kieltäydytään näkemästä ja kuulemasta sekä keskustelemasta sukupuolen merkityksestä, tai vähätellään siihen liittyviä kysymyksiä. Sukupuolisensitiivisyyttä toteutettaessa näistä käytännöistä joudutaan luopumaan. (Anttonen, 2007, 22).

Aihe herättää hyvin paljon ajatuksia ja sitä voidaankin lähestyä monesta näkökulmasta. Erityisesti nuorisotyön piirissä sukupuolisensitiivisen ja sukupuolineutraalin lähestymistavan väleillä on käyty eriäviäkin keskusteluja. Tulisiko nuoriso- ja kasvatustyötä tehdä sukupuolesta välittämättä, kaikille samaa -periaatteella, vai poikien ja tyttöjen sukupuolia erikseen ja yhdessä tukien?

Itse näen tyttötyötä tehneenä juuri sukupuolisensitiivisen työtteen tärkeyden ja tässä luvussa nostettujen lainausten pohjalta sen, että sukupuolella on merkitystä.

3.2 Sukupuolisensitiivinen työote tyttötyössä

Sukupuolisensitiivisen tyttötyön tarkoituksena on juuri tytön oman sukupuolen ja kasvun tukeminen. Omaan sukupuoleen identifioituminen vahvistaa osaltaan itsetuntoa ja auttaa arvostamaan myös toista sukupuolta. (Eischer, 2011, 15).

Sukupuolisensitiivinen työote tähtää myös tasa-arvoisuuteen, yhdenvertaisuuteen ja erilaisuuden arvostamisen toimintakulttuuriin. (Anttonen, 2007, 23).

Sukupuolisensitiivinen työote Tyttöjen Taloilla perustuu naistutkimukseen. Tyttöjen Taloilla pyritään vahvistamaan tytön oman sukupuolen merkitystä ja tekemään tyttö näkyväksi itselleen ja muille. Näkyväksi tuleminen vahvistaa myös oman paikan löytämistä perheessä, ystäväpiirissä, koulussa ja yhteiskunnassa. (Eischer, 2011, 16). Vaikka Tyttöjen Talojen imago saattaa tuoda stereotyyppisiä tyttömäisiä ajatuksia, on kuitenkin kaikenlaisen tyttöyden ja naiseuden korostaminen toiminnassa perusajatus. Työ on nuorten tarpeista nousevaa ja esimerkiksi tilojen sisustukseen ja toimintamahdollisuuksiin tytöt pääsevät vaikuttamaan. Tyttöjen Talojen ideana ei ole luoda jokaisesta työstä samanlaista, vaan vahvistaa tyttöjen omaa persoonallisuutta ja itsearvostusta sellaisena kuin he ovat.

Vaikka Tyttöjen Taloilla painotetaan naisnäkökulmasta sukupuolen merkitystä, irtanoudutaan kuitenkin sukupuolten välisestä vastakkainasettelusta. Esimerkiksi usein

ennakkokäsitykset liittyvät miesten väkivaltaisuuteen, vaikka yhtä lailla naiset voivat toimia väkivallan tekijöinä. (Eischer, 2011, 16).

Sukupuolisensitiivisessä työotteessa työkaluna toimivat monesti omat kokemukset ja ajatukset. Onkin hyvä, että omaan tyttöyteen ja naiseuteen liittyviä kysymyksiä on jossain vaiheessa elämää käsitelty. Tyttötyössä tehtävä sukupuolisensitiivinen työ on ikään kuin peilinä olemista. Joskus tyttöyden ja naiseuden kysymyksiin tai niin sanottuun naiseuden moninaisuuden kokemukseen on vaikea saada vastakaikua miehiltä ja silloin muiden naisten olemassaolo on todella merkittävä. (Näre, 2004, 19).

Sukupuolisensitiivistä työtettä toteutettaessa on koko ajan pidettävä mielessä, että yksilöiden väliset erot voivat olla suurempia kuin sukupuolten keskimääräiset erot. Sukupuolisensitiivisen työotteen toteuttaminen vaatii siis älyllistä ja emotionaalista tasapainoilua ja suurta tilanneherkkyyttä, kriittisyyttä ja itsereflektiota. (Eischer, 2011, 17).

Mitä sukupuolisensitiivinen toiminta Tyttöjen Taloilla sitten on? Ensinnäkin jokaisella talolla kaikki kävijät, työntekijät ja vapaaehtoiset ovat ainoastaan tyttöjä ja naisia. Tilat ovat suojattuja miesten vierailuilta kävijöiden ollessa paikalla. Tällä halutaan taata tytöille vapaus olla ilman poikien ja miesten läsnäolon aiheuttamaa mahdollista painetta.

Tilojen sisustus on suunniteltu tyttömäiseksi väreiltään ja mukavuudeltaan. Tiloissa on lehtiä, pelejä, kauneudenhoitotuotteita ja mukavia sohvia, joissa istua ja keskustella arjen asioista. Kauniit ja viihtyisät tilat toimivat jo itsessään eheyttävänä elementteinä ja ne viestivät tytöille heidän tärkeydestään. Tyttöjen Talojen tarkoitus on luoda yhteisöllistä, kodinomaista ja turvallista ilmapiiriä tytöille, jotta he voisivat olla paikalla omana itsenään ilman suorituspainetta tai rooleja. (Tyttötyö, 2014).

Tyttöjen Talojen toiminta, avoimet illat, erilaiset ryhmät ja leirit toteutetaan kaikki samaa sukupuolta olevissa ryhmissä. Omaan sukupuoliryhmään kuulumisen on keskeinen voimavara, joka voi auttaa myös toisen sukupuolen arvostamisessa. (Anttonen, 2007, 27).

Sosiaalisista suhteista merkityksen löytäminen voi tuottaa onnistumisen ja jopa onnen kokemuksia. Yhteisyys, muihin ihmisiin liittyminen ja suhteisiin suuntautuminen ovatkin tyttökulttuurille kuvattuja keskeisiä piirteitä. (Näre, 2004, 96). Yhteisöllisyys on tärkeä arvo Tyttöjen Talojen toiminnassa ja sitä korostetaan myös vapaaehtoistyössä. Vapaaehtoiset naiset ovat osana Tyttöjen Talon yhteisöä, joka koostuu erilaisista ja eri-ikäisistä naisista. Tämä yhteisöllisyys on todella tärkeää jokaiselle, mutta erityisesti tytöille, jotka ovat yksinäisiä tai muuten sosiaalisten kontaktien ulkopuolella.

Tyttöjen Taloilta vapaaehtoiset ovat erilaisia naisen malleja ja rooleja tytöille. Monenlaiset naiset rikastuttavat yhteisöä ja osoittavat, että naiseus voi näyttää ja tuntua hyvinkin erilaiselta.

Naisten merkitys naisille korostui yhteisöllisyydenkin rakentamisessa. Muiden naisten kanssa voi jakaa kokemuksia ja ideoita sekä konkreettisesti rakentaa mielekkäitä toimintoja, joihin tarvittaessa voi ottaa mukaan lapsiakin. Tulevaisuudessa yhteisöllisen vanhuuden rakentaminen saattaa tulla myös välttämättömäksi, mitä naiset olivat jo mielessään miettineetkin. Yhteisöllisyys korvaa sitä, mitä miehiltä ei saa. Naisyhteisyys korvaa puolinaisuutta. (Näre, 2004, 102).

Sari Näreen (2006) mukaan sukupuolisensitiivisyyttä voidaan toteuttaa sekä sekarhmissä että samaa sukupuolta olevien ryhmissä. Tärkeää on kuitenkin kiinnitys omaan sukupuoleen. (Anttonen, 2007, 27). Tyttöjen Talojen samaa sukupuolta olevien ryhmissä on mahdollisuus vertaistukeen muiden ryhmäläisten kanssa ja myös ohjaajan mallilla on suuri merkitys. Tällaisissa ryhmissä tyttöjen itsetunto pääsee kasvamaan ja vahvistumaan. Asiat, joita käsitellään, ovat aidosti tyttöjä koskettavia ja mahdollisuus kipeidenkin asioiden kohtaamiseen on olemassa. (Anttonen, 2007, 28-29).

Helsingin Tyttöjen Talolla käynnistettiin vapaaehtoistoiminta ensimmäisen kerran keväällä 2007. Toiminta lähti hyvin käyntiin ja sille saatiin luotua toimivat sisällöt, koulutus ja rakenteet. Tyttöjen Taloilta tehtävä vapaaehtoistoiminta on ainutlaatuista Suomessa, sillä se tapahtuu vahvasti yhteisön sisällä ja siinä toteutuu sukupuolisensitiivisyys. (Kalliolan Nuoret ry, 2013, 3-6). Sukupuolisensitiivisyys terminä on vahvistu-

massa vapaaehtoisten koulutuksessa ja opinnäytetyöni on osaltaan edistämässä sen vahvistumista.

Kuten alaluvussa Sukupuolisensitiivinen työote tyttötyössä mainitsin, vaatii sukupuolisensitiivisyys tyttötyöntekijältä omien naiseuden haasteiden läpikäymistä. Vapaaehtoisten koulutuksessa painotetaan mieltämään muun muassa omaa naiseuden tarinaa, omia kipukohtia ja omia voimavaroja. Vaikka aiheita korostetaan koulutuksessa, on tärkein vastuu tytöistä kuitenkin aina työntekijällä. Vapaaehtoisten naisten tehtävänä on enemmänkin olla läsnä ja kuunnella kuin toimia terapeuttina. Kuitenkin aiheita on hyvä käsitellä, sillä monet tyttöjen arkisetkin asiat voivat nostaa pintaan omia elämän ja naiseuden kasvun vaiheita.

3.3 Vapaaehtoisen rooli ja motivaatio

Käsittelen tässä alaluvussa vapaaehtoistoimintaa lähinnä vapaaehtoisen roolin ja toiminnan motivaation näkökulmasta. Vapaaehtoistoimintaa voisi käsitellä paljon laajemminkin, mutta halusin tarttua aiheeseen kyselyssä ja haastatteluissa nousseiden näkökulmien kautta.

Vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan laaja-alaista osallistumista yhteiseen toimintaan ilman rahallista korvausta. Vapaaehtoistyön merkitys taas painottuu sanaan työ, eli se käsittää konkreettisen työn, jota henkilö tekee ilman rahallista korvausta. Vapaaehtoistoiminnalla on suuri merkitys monien järjestöjen työssä. Järjestöissä voi olla palkattuja työntekijöitä vain vähän, jolloin vapaaehtoistyöntekijöiden merkitys korostuu entisestään.

Palkattomuus onkin käsite, jonka kautta vapaaehtoisuus usein määritellään. Yhteisiä määritelmiä eri kulttuurien vapaaehtoistoiminnalle on tutkinut muun muassa Magriet-Marie Govaart (2001) ja niitä ovat palkattomuus, pakottamattomuus ja toiminta, jota tehdään toisten ihmisten tai yhteisön eduksi. (Yeung, 2002, 11).

Palkattomuuteen liittyikin suoranaisesti vapaaehtoisen roolin merkitys. Kuinka vastuullista työtä vapaaehtoiset voivat tehdä ilman palkallista korvausta? Mikä on siis ero palkallisten työntekijöiden ja vapaaehtoisten välillä? Pekka Sauri kirjoittaa vapaaehtoisen uupumuksesta kirjassa 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan (Karreinen, 2010, 114). Uupumuksen syynä saattaa usein olla seuraavat syyt: ylimitoitettu antautuminen vapaaehtoistyölle tai motivaation hiipuminen. Ensimmäisen syyn osana voi olla innokkaana otettu liian suuri tehtävämäärä tai liian vastuulliset tehtävät.

Vapaaehtoistoiminnan peruseriaatteina tulisikin aina olla toiminnan mielekkyys, hauskuus ja hyöty myös muussa elämässä. Jos nämä katoavat, olisi hyvä ottaa taukoa vapaaehtoistoiminnasta. (Karreinen, 2010, 115). Vapaaehtoisen rooli on aina olla vapaaehtoinen. Työntekijän vastuulla tulisi olla toiminnan suunnittelu ja aikaa vievimpien ja vastuullisimpien tehtävien hoitaminen. Vapaaehtoisen ja työntekijän roolien erottelu on tärkeää vapaaehtoistoiminnan organisoinnissa ja vapaaehtoistoiminnan työtehtävät tulisi suunnitella vapaaehtoisen omien resurssien mukaisesti.

Vapaaehtoistoiminnan motiiveja on tutkinut Anne Birgitta Pessi (Yeung, 2002). Yleisimpiä motiiveja toimintaan mukaan lähtemiselle ovat olleet muun muassa halu auttaa, läheisrakkaus ja halu ottaa vastuuta yhteisistä asioista. Yli 40 prosenttia haastatelluista vapaaehtoistoimijoista koki motiiveinaan näitä asioita. (Yeung, 2002, 32).

16 prosentilla vastaajista motiiveina olivat muun muassa ylimääräisen vapaa-ajan käyttäminen johonkin hyödylliseen toimintaan tai se että työttömänä ollessaan voi tehdä oman alansa työtä. Myös harkitun ajankäytön ja harrastuksen saaminen nähtiin motiiveina. (Yeung, 2002, 33).

Yhdellä kymmenestä vastaajasta mukaan lähteminen oli tapahtunut tuttavien pyynnöstä, toiveena oli tavata uusia samanhenkisiä ihmisiä, halu saada uusia elämäkokemuksia ja yleinen kiinnostus vapaaehtoisuuteen olivat motiiveina. Seitsemän prosenttia vastaajista koki motiivikseen kansalaisvelvollisuuden täyttämisen. (Yeung, 2002, 33).

Sosiaalinen ulottuvuus nähdään tärkeänä vapaaehtoistoiminnan motiivina. Vapaaehtoistoiminta voi vastata yhteisöllisyyden ja sosiaalisten kontaktien tarpeeseen ja va-

paaehtoisuudessa yksilöt voivat voimistua keskinäisessä luottamuksessa. (Yeung, 2002, 34).

Naisten kohdalla vapaaehtoistoiminnan motiiveina korostuivat muun muassa auttamishalu, into oppia uusia asioita ja halu tutustua uusiin ihmisiin. Kansalaisvelvollisuuden täyttäminen ja yleinen kiinnostus johonkin tiettyyn olivat motiiveina harvinaisempia naisilla kuin miehillä. (Yeung, 2002, 34).

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA MENETELMÄT

Valitsin opinnäytetyöni toteutuksen menetelmät keväällä 2014. Pohdimme yhdessä työelämäohjaajani kanssa, että paras menetelmä olisi sähköisen kyselyn tekeminen kaikille Suomen Tyttöjen Talojen johtajille tai vapaaehtoistoiminnasta vastaaville työntekijöille. Päätimme ottaa kyselyn kohderyhmäksi juuri Tyttöjen Talojen johtajat ja vapaaehtoistoiminnasta vastaavat henkilöt, sillä Kalliolan Nuorten vapaaehtoistoiminnan hankkeessa vapaaehtoistoiminnan kehittäjät ovat keskeisessä roolissa. Muina vaihtoehtoina olisi ollut tehdä kysely Tyttöjen Talojen vapaaehtoisille tai Tyttöjen Talojen tytöille. Päädyimme kuitenkin rajaamaan kohderyhmän selkeästi Tyttöjen Talojen johtajiin, sillä heillä on ensikäden tietoa ja kokemusta vapaaehtoisista ja vapaaehtoistoiminnan johtamisesta ja kehittämisestä. Opinnäytetyöni tavoitteiden toteutumiseksi oli tärkeää saada vastaukset jokaiselta Tyttöjen Talolta.

Sähköiseen kyselyyn päädyimme siksi, että Tyttöjen Talot sijaitsevat hyvin eri puolilla Suomea, eikä yhteiselle haastatteluajalle olisi ollut mahdollisuuksia. Toisena vaihtoehtona olisi ollut sähköpostihaastattelu, mutta sähköisen kyselyn päätimme toteuttaa kuitenkin siksi, että siinä on mahdollisuus vastata sekä avoimiin että valinta- ja monivalintakysymyksiin. Lisäksi sähköinen kysely on omasta mielestäni selkeämpi ja helpompaa vastaajalle.

Kyselyn lisäksi esittelin opinnäytetyöni tuloksia Tyttöjen Talojen työntekijöiden verkostopäiville, jossa ohjasin vapaaehtoistoiminnan aiheisiin liittyvät työpajat. Olen liittänyt työpajojen materiaalin yhdeksi tutkimusmenetelmäksi työhöni.

Kolmantena menetelmänä olen käyttänyt vapaaehtoisten haastatteluja. Koska opinnäytetyöni on jatkoa kehittämisprojektilleni, sain hyödyntää projektiin liittyviä haastatteluja myös opinnäytetyössä. Haastateltavat henkilöt ovat Espoon Tyttöjen Talolle vapaaehtoiseksi haluavia naisia. Ajatuksena tässä menetelmässä oli tutkia millaisia motiiveja ja odotuksia Tyttöjen Talolle vapaaehtoiseksi lähtevillä naisilla on.

4.1 Sähköinen kysely ja työpajat Tyttöjen Taloille

Käytin kyselyn tekemiseen Webropol -ohjelmaa, jota olin opiskellut Humanistisen ammattikorkeakoulun menetelmäopinnoissa. Webropol on sähköpostikyselyn tai julkisen kyselyn laadintaan tarkoitettu ohjelma, joka toimii kokonaan internet-selaimella. (Lindholm, 2013).

Sähköisen kyselyn etuja ovat muun muassa kustannustehokkuus, nopeus, helppous karhukirjeiden lähettämisessä, sekä mahdollisuus tavoittaa esimerkiksi joitakin alakulttuureita, joita ei muuten voida tavoittaa. Haitoiksi katsotaan seuraavat tekijät: edustava otos on mahdollinen vain poikkeustapauksissa, tavoitettavuusongelma, otantaongelma, heikko vastausprosentti (yleensä noin 15-30 %), sekä valikoituneisuus (iän, koulutuksen ja harrastuneisuuden mukaan). (Lindholm, 2013).

Kyselyn perusjoukon muodostavat ne, joista tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita, otannan muodostavat tutkimukseen valituiksi tulleet vastaajat. Otannan idea on, että kooltaan perusjoukkoa huomattavasti pienemmän osan perusteella saadut tulokset voidaan yleistää koskemaan perusjoukkoa (Vehkalahti, 2008, 43).

Otantana tutkimuksessani ovat Suomen Tyttöjen Talojen johtajat ja vapaaehtoistoiminnasta vastaavat työntekijät eli yhteensä seitsemän henkilöä. Perusjoukkoon voivat lukeutua muutkin tyttö- ja naistyön vapaaehtoistoimintaa johtavat henkilöt, mutta tässä työssä tutkitaan kuitenkin Suomen Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoimintaa.

Opinnäytetyöni työelämäohjaaja kuuluu Suomen Tyttöjen Talojen johtajien Tildatnimitukseen ryhmään, jonka kautta hän pystyi tiedottamaan kyselystäni. Tyttöjen Talojen työntekijät olivat tietoisia kyselyn tarkoituksesta ja tavoitteista jo ennen kyselyn lähettämistä. Vastausprosentiksi kyselyyn sain täydet 100%.

Suunnittelimme yhdessä työelämäohjaajani kanssa kysymyksiä, joita halusimme kyselyssä esittää. Työelämäohjaajallani oli näkökulma vasta toimintansa aloittaneen Tyttöjen Talon johtajana ja kysymyksiä vapaaehtoistoiminnan kehittämisestä löytyi paljonkin. Mukana prosessissa toimi myös Helsingin Tyttöjen Talon vapaaehtoistoiminnan vastaava ohjaaja, joka auttoi täydentämään ja viimeistelemään kyselyä. Lopuksi esittelin kyselyn opinnäytetyöohjaajalleni, jonka jälkeen lähetin sen vastaajille.

Kysely sisälsi 35 kysymystä, joista 22 olivat valinta- ja monivalintakysymyksiä ja 13 avoimia kysymyksiä. Lisäksi viimeisenä kohtana oli vapaaehtoinen mahdollisuus antaa palautetta kyselystä. Olen lähettänyt kyselyn tuloksista oman koonnin tilaajaorganisaatiolle.

Tyttöjen Talojen työntekijöiden verkostopäiville osallistui kaikkien Suomen Tyttöjen Talojen työntekijät, yhteensä noin 40 henkilöä. Olin mukana yhden päivän ajan esittelemässä sähköisen kyselyn tuloksia. Tulosten esittelyn jälkeen ohjasin vapaaehtoistoimintaan liittyvien aiheiden työpajat. Työpajoja oli yhteensä kuusi. Osa työpajojen aiheista tuli johtajien toiveesta ja osan olin ideoinut itse.

4.2 Espoon Tyttöjen Talon vapaaehtoisten haastattelut

Opinnäytetyössäni käyttämät haastattelut olivat osana järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan kehittämisprojektiani, jonka aiheena oli vapaaehtoiskoulutus- ja rekrytointimallin kehittäminen Espoon Tyttöjen Talolle. Mukana minun ja haastateltavan lisäksi oli myös työelämäohjaajani, Espoon Tyttöjen Talon johtaja.

Haastateltavat olivat Espoon Tyttöjen Talon vapaaehtoiseksi haluavia naisia, joista jokainen osallistui Espoon Tyttöjen Talon vapaaehtoistoiminnan koulutuspäivään

helmikuussa 2014. Koulutukseen osallistui kahdeksan naista, joista jokainen osallistui myös haastatteluihin. Sain kuitenkin tallennettua vain seitsemän naisen haastattelun, sillä yhden haastattelun kohdalla tuli laitehäiriö.

Haastattelujen tarkoituksena oli keskustella naisten motiiveista ja toiveista vapaaehtoistoimintaan liittyen, sekä kiinnostuksen kohteista ja voimavaroista toiminnassa. Haastattelut toimivat ikään kuin lisätapaamisena koulutukselle.

Opinnäytetyössäni tarkastelen haastatteluja vapaaehtoiseksi haluavan naisen näkökulmasta. Sukupuolisensitiivistä vapaaehtoistoimintaa kehitettäessä on hyvä tietää millaisia ajatuksia ja odotuksia tyttötyöhön pyrkivällä vapaaehtoistyöntekijällä on.

Kysymykset syntyivät kehittämisprojektini aikana yhteistyössä työelämäohjaajani kanssa. Pohdimme, miten saisimme tiivistetysti, mutta silti kattavasti kysytyä haastattavilta heidän omaan taustaansa ja vapaaehtoistoimintaan liittyviä asioita. Päädyimme teemoittamaan haastattelun kolmeen osioon: Vapaaehtoistoimintaan liittyvät kysymykset, vapaaehtoisen omaan taustaan ja voimavaroihin liittyvät kysymykset ja lopuksi vapaa osio mahdolliselle palautteelle ja jatkotoiveille.

Haastatteluissa kysyimme yhteensä 12 kysymystä, joista olen opinnäytetyöhöni nostanut kuusi. Valitsin kysymykset sen perusteella, mitkä kysymyksistä liittyivät eniten opinnäytetyöni aiheeseen ja tavoitteisiin. Litteroin haastattelut kokonaan ja tuloksien analyysissa nostan mielestäni aiheeseen parhaiten sopivia kommentteja esiin.

4.3 Toteutuksen ja menetelmien luotettavuus

Aineistoa olen analysoinut aineistolähtöisesti. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin prosessi on kolmevaiheinen. Se koostuu aineiston pelkistämisestä, aineiston ryhmitelystä ja teoreettisten käsitteiden luomisesta. (Tuomi, 2002, 110-111).

Käytin apunani kirjaa Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Tuomi, 2002), jonka mukaan aloitin aineistojeni analysoinnin. Etenin sekä sähköisen kyselyn että haastattelujen kohdalla pelkistämällä, karsien pois vastauksia jotka eivät liittyneet opinnäy-

tetyöni aiheeseen. Aineistojen pelkistämisen jälkeen pyrin löytämään yhteisiä asioita vastauksista ja ryhmittelemään niitä. Viimeisenä vaiheena jaoin valitsemani vastaukset opinnäytetyöni aiheeseen liittyviin otsikoihin, jotka olen valinnut mukaan työhöni.

Vastaajien ja haastateltavien kohdalla luotettavuus on hyvä. Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoiminnasta vastaavat työntekijät ovat ammattitaitoisia, koulutettuja ja toimintaan perehtyneitä henkilöitä, joiden osaaminen Tyttöjen Talon vapaaehtoistoiminnassa on vahvaa.

Vapaaehtoiseksi haluavat henkilöt olivat kaikki motivoituneita haastatteluun tullessaan ja haastattelutilanne oli aito keskustelu vapaaehtoistoiminnan aloittamisesta. Myös vapaaehtoisten erilaiset elämäntilanteet ja 20-55 –vuoden ikähaarukka toivat rikkautta ja monia näkökulmia haastattelutuloksiin.

Luotettavuutta haastattelujen kohdalla saattaa heikentää se, että haastattelutilanteessa voi olla taipumus antaa ”sosiaalisesti suotavia” vastauksia. Haastateltavat saattavat esimerkiksi haluta antaa itsestään hyvän kansalaisen kuvan, tai samalla peittää esimerkiksi sairauksiin tai vajavaisuuksiin liittyviä asioita. (Hirsjärvi, 2000, 193-194).

5 TYTTÖJEN TALOJEN NÄKEMYKSET

Käsittelen tässä luvussa Tyttöjen Talolle lähettämäni kyselyn tuloksia. Olen valinnut opinnäytetyöhöni vain osan kysymyksistä. Työhöni päätyneet kysymykset liittyvät eniten työni aiheeseen ja ovat sitä kautta merkittävimpiä. Olen jakanut kyselyn tulokset viiteen osaan ja yhdessä osiossa on vastaukset noin 1-3 kysymyksestä. Kaikki kysymykset löytyvät opinnäytetyöni liitteenä.

Käytän kyselyyn osallistuneista naisista nimeä vastaaja ja Tyttöjen Talojen vapaaehtoisista naisista käytän nimeä vapaaehtoinen.

Tuon luvussa esille myös Tyttöjen Talojen työntekijöiden työpajojen tuloksia. Esittelin sähköisen kyselyni tulokset Tyttöjen Talojen verkostopäivillä Suomenlinnassa 3.6.2014. Esittelyn jälkeen ohjasin noin 40 hengen joukon kuuteen työpajaan, joissa mietittiin Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen liittyviä aiheita.

5.1 Vapaaehtoisten merkitys Tyttöjen Taloilla

Vastaajat näkevät vapaaehtoisten merkityksen toiminnan kannalta erittäin tärkeänä. Suuri osa vapaaehtoistoiminnan ohjaajista korostaa erilaisten naisten mallien merkitystä Taloilla ja sukupuolisensitiivinen työote näkyy tässä selkeästi. Myös erilaiset koulutus- ja ammatilliset taustat, ulkonäkö, kiinnostuksen kohteet sekä kokemukset tyttönä ja naisena olemisesta tuovat työntekijöiden rinnalle monimuotoisuutta.

Vapaaehtoiset auttavat rakentamaan Tyttöjen Talosta yhteisön, johon on turvallista ja mukavaa liittyä. Läsnäolollaan he tuovat turvallista ilmapiiriä, yhteisöllistä hyväksyntää, läsnäoloa, hyviä käytöstapoja ja erilaisia naiseuden malleja nuorten elämään (Vastaaja 1)

Turvallisuus nousee osassa vastauksista tärkeänä tekijänä. Vapaaehtoiset tuovat merkittävästi lisää turvallisia aikuisia Tyttöjen Talon arkeen ja tyttöjen kohtaamiseen. Myös se tuo turvaa, että toiminnan kannattelu on useamman naisen harteilla.

Vapaaehtoinen vapauttaa parhaassa tapauksessa työntekijän resursseja moninaisiin arjen perustehtäviin. Koen, että ammatillinen tuki ja vapaaehtoistoiminta täydentävät hyvin toisiaan ja muodostavat ainutlaatuisen tukimuodon (Vastaaja 2)

Vapaaehtoisten merkitystä Tyttöjen Talon tytöille ei ole selvitetty, mutta osalla Taloisista selvitys on suunnitteilla. Vastaajat kuitenkin arvioivat merkitystä seuraavasti:

Ensinnäkin jokainen kohtaaminen nähdään merkittävänä. Tytöille on tärkeää keskustelu ja oleminen aikuisen kanssa, myös tuki ja apu esimerkiksi kotitehtävissä on merkittävää.

Arvioin, että isosiskot ovat tytöille tärkeässä roolissa Talolla. Keskusteluissa on noussut esille, että tytöistä on mukava jutella eri-ikäisten kanssa ja on kiva että Talolla käy niin monen ikäisiä. Useat tytöt ovat löytäneet ns. isosiskoista luotettavuuksellisia aikuisia joiden kanssa vaihtavat aina kuulumiset ja kysyvät perään jos kyseinen sisko ei ole paikalla (Vastaaaja 1)

Tytöt ovat kehuneet vapaaehtoisia, heidän järjestämistään toiminnoista on erikseen sanottu, että toiminta on mukavaa ja toiveita toiminnan jatkumisesta on esitetty.

Vastaaajien mukaan monesta vapaaehtoisesta on tullut tytöille todella tärkeitä ja merkittäviä aikuisia. Yksi vastaaaja kertoo, että koskettamisen tärkeys on myös noussut toiminnassa esille ja vapaaehtoiset on koettu turvallisiksi.

Pyysin kyselyn vastaaajia kertomaan lyhyen tarinan onnistuneesta vapaaehtoinen-tyttö –kohtaamisesta, jossa vapaaehtoisen toiminta on tuntunut erityisen merkittävältä.

Kaksi vastaaajaa kertoo vapaaehtoisten tärkeyden näkyvän muun muassa siinä, kun tytöt kaipaavat tiettyä vapaaehtoista paikalle.

Kun tyttö tulee talolle, ja kysyy onko tietty vapaaehtoinen paikalla tai kun huomaa, että vapaaehtoinen on aidosti kuunnellut tytön sanomaa. (Vastaaaja 7)

Yhteisöllisyys on tärkeä arvo Tyttöjen Talolla ja avoimessa ja luotettavassa ilmapiiressä tytöt ovat päässeet sitä kokemaan. Seuraavissa kohtaamisissa vapaaehtoiset ovat olleet tukemassa hiljaisten ja ujojen tyttöjen näkyviin tuomista.

Isosisko, joka on itse aikoinaan ollut nuori äiti, jakoi oman selviytymistarinansa nuorten äitien ryhmässä. Tarinan jakaminen rohkaisi hiljaista ryhmää keskuste-

lemaan ja jakamaan omia kokemuksiaan. Yhteen kuuluvuus, avoimuus ja luottamus kasvoivat kokemuksen myötä ryhmässä merkittävällä tavalla, kuten myös luottamus tulevaisuuteen. (Vastaja 2)

Erittäin ujo ja hiljainen nuori nainen, joka on käynyt Talolla jo jonkin aikaa avoimessa toiminnassa uskaltautui vihdoinkin avuksi välipalan laittoon yhdessä isosiskon ja vapaaehtoisen kanssa. Hetkeä myöhemmin keittiöstä alkoi kuulua hiljaisista keskustelua englanniksi. Tämän jälkeen tyttö on alkanut avautua ja puhua enemmän ja enemmän ja sanonut kokevansa välipalan tekemisen yhdessä erittäin tärkeäksi ja että siinä samalla on mukava jutella yhdessä. (Vastaja 1)

Esimerkkejä voisi olla monia, mutta esimerkiksi ujo tyttö on löytänyt aikuisen keskustelukumppanin kynsien lakkauksen tai askartelun lomassa ja rohkaistunut kohtaamaan muita tyttöjä. Lisäksi vapaaehtoisten erilaiset osaamistaidot ja harrastuneisuus on rikastuttanut toimintaamme. (Vastaja 5)

Myös vapaaehtoisten erityistaidot ja persoonallisuus tulevat esiin tärkeinä piirteinä. Vapaaehtoisten keskittyminen ja läsnäolo nähdään tärkeänä.

Monia hetkiä, kun läksyapuvapaaehtoisen osaaminen on juurikin omiaan tytön auttamiseksi tietyissä läksyissä. (Vastaja 6)

Kun vapaaehtoinen muistaa joltain tytöltä kysyä juuri jostain tapahtumasta, joka oli edellisellä kerralla, kun he tapasivat. (Oleellista on, kun vapaaehtoinen ei saa palkkaa, vaan on juurikin kiinnostunut vain siitä syystä, että on kiinnostunut.) (Vastaja 4)

5.2 Vapaaehtoisten arvioitavat kokemukset toiminnasta

Kyselyssä oli kysymys siitä, käytetäänkö vapaaehtoisista isosisko-termiä toiminnassa. Neljällä Talolla isosisko-termiä käytetään ja kolmella Talolla ei. Muu käytettävä termi on vapaaehtoinen, jonka naiset voivat itse määritellä oman roolinsa mukaan, esimerkiksi isosisko, tati, mummu, tärkeä aikuinen tai muu omaksi koettu termi.

Kysyin vapaaehtoistoiminnan ohjaajilta, miten vapaaehtoiset ovat kokeneet oman isosiskoutensa. Kokemuksia on arvioitu muun muassa vuosittaisen palautteen, toi-

mintojen purkukeskustelujen ja kehityskeskustelujen perusteella. Yksi vastaajista kertoo Talolla käytettävän myös tähtihetki-päiväkirjaa, johon isosiskot voivat kirjoittaa kokemiaan hyviä asioita ja vaikuttavia kokemuksia. Tässä alaluvussa tuon esille vapaaehtoistoiminnan ohjaajien arvioimia tuloksia vapaaehtoisten kokemuksista.

Yhdeksi tärkeäksi tekijäksi isosiskoudessa vapaaehtoiset kokevat läsnäolon tytöille. Kokemus siitä, että omalla läsnäolollaan voi olla auttamassa tyttöjen arkea tuo merkityksellisyttä ja tarpeellisuutta omaan vapaaehtoisuuteen.

Kuten kerron sukupuolisensitiivisen työtteen alaluvussa 3.2, yhteisöllisyys koetaan tärkeänä tekijänä vapaaehtoisena toimiessa. Näin myös tämän kyselyn kohdan vastauksista käy ilmi. Vapaaehtoiset ovat kokeneet positiivisena sen, että he ovat saaneet uusia ihmissuhteita ja yhteisön johon liittyä. Vastuuta ei ole ollut välttämätöntä ottaa paljoakaan, on voinut vain olla läsnä ja mukana yhteisössä. Moni vapaaehtoisista on myös ilmaissut halunsa tehdä enemmän, mutta elämäntilanne ei sillä hetkellä ole antanut mahdollisuutta siihen.

Kaksi vastaajaa kirjoittaa suoria lainauksia vapaaehtoisten palautteista. Näissä palautteissa korostuu sukupuolisensitiivisen vapaaehtoistoiminnan perusajatukset muun muassa yhteisöllisyydestä ja vuorovaikutuksesta tyttöjen kanssa:

"olen löytänyt oman paikan talon yhteisössä"
 "keskiössä on arjen kohtaamiset tyttöjen kanssa"
 "olen saanut varmuutta kohdata ja olla vuorovaikutuksessa nuorten kanssa",
 "maailmankuva on laajentunut"
 "hyvää mieltä ja vastapainoa työlle, perspektiiviä omaan elämään"
 "saanut olla osana yhteisöä ja tutustua moniin uusiin ihmisiin"
 "saanut tutustua ja jutella ihanien nuorten kanssa ja seurata heidän elämäntilanteitaan ja kehitystään"
 "kokemus tarpeellisuudesta" (Vastaaja 2)

"Elämyksellisyttä ja yhteen kuuluvuutta."
 "Mielekäs harrastus."
 "Lisää itseluottamusta ja suhtautumista eri asioihin."
 "Avannut uusia asioita, tarpeellisuuden tunteen."
 "Iloa, kohtaamisia, opettavaista myös oman päivätyön näkökulmasta." (Vastaaja 3)

5.3 Vapaaehtoisuus oman naiseuden tarinan kautta

Kysyin vastaajilta, kuinka paljon vapaaehtoisten kanssa käydään läpi heidän omaa naiseuden tarinaansa. Noin puolet vastaajista kertoo, että aihetta käsitellään vapaaehtoisten haastattelussa ja koulutuksessa, joko harjoitusten tai kotitehtävien kautta. Yksi vastaajista kertoo, että aihetta sivutaan myös toiminnanohjaustapaamisissa. Harjoitteiden tarkoituksena on avata keskustelua ja pohdintaa omasta naiseudesta sekä naiseksi kehittymisen askeleista.

Yksi vastaaja kertoo, että osa vapaaehtoisista on osallistunut Tyttöjen Talon järjestämään naistietoisuusryhmään, jossa on kymmenen tapaamiskertaa. Vastaajan mukaan olisi ideaalista, jos kaikille Tyttöjen Talojen vapaaehtoisille tarjoutuisi mahdollisuus osallistua tämän kaltaiseen ryhmään. Yksi vastaajista toivoo myös, että naiseuden omaa tarinaa ja naistietoisuutta kehitettäisiin vielä syvällisemmäksi osaksi toimintaan mukaan tulemistä.

Kyselyssä liitin naiseuden tarinan myös kysymykseen ongelmatilanteista, eli miten vapaaehtoisen omat asiat näkyvät mahdollisissa ongelmatilanteissa.

Noin puolet vastaajista kertoo, että ongelmia ei ole ollut, tai niitä on ollut vain joskus tai harvoin. Osa vastaajista sanoo, että oma tarina näkyy jollain tavalla aina, hyvässä ja pahassa. Yhden vastaajan mukaan koulutuksessa painotetaan sitä, että toimintaa tehdään pääasiassa tytöille. Tyttöjen Talolle voi tulla mukaan vapaaehtoiseksi vain silloin, kun on valmis olemaan läsnä toista ihmistä eikä itseään varten.

Oma tarina voi kuitenkin vastaajien mukaan näkyä muun muassa herkkyytenä tilanteissa, joissa huomataan tytöissä samankaltaista kipua kuin mitä itse on joutunut kohtaamaan. Tyttöjen kohtaaminen saattaa aktivoida herkästi omia epävarmuuksia ja selvittämättömiä haasteita, sekä niin sanottuja ”selviytymisstrategioita” (esimerkiksi vetäytyvyyttä vuorovaikutuksesta tai liiallista huolehtimista). Oma tarina voi näkyä vapaaehtoisuudessa myös sitoutumattomuutena.

Ongelmatilanteiden ratkaisuun taloilta löytyi samanlaisia, mutta myös erilaisia käytäntöjä. Jokainen vastaajista painotti keskustelun tärkeyttä. Osa vastaajista kertoo, että

ongelmatilanteissa keskustelun vapaaehtoisen kanssa käy vapaaehtoistoiminnasta vastaava työntekijä. Yksi vastaaja painottaa, että keskustelussa tulisi mieluiten olla mukana kaksi työntekijää.

Vapaaehtoiseksi haluavien motiiveja vapaaehtoisuudelle pyritään jo koulutuksessa ja haastattelussa käymään läpi ja myös avoin keskustelu vapaaehtoisuuden tuomista velvoitteista pyritään pitämään yllä. Avoimen vuorovaikutuksen kautta on myös pysytty tukemaan isosiskoja päätöksessä esimerkiksi pitää taukoa vapaaehtoisuudesta oman elämäntilanteen, väsymyksen tai muun tilanteen vuoksi.

5.4 Sukupuolisensitiivinen vapaaehtoistoiminta

Kysyin kyselyssä miten sukupuolisensitiivisyys näkyy vapaaehtoisten koulutuksessa ja tarjottavassa tuessa. Vastaajat kertoivat seuraavia asioita:

Sukupuolisensitiivisyyttä pidetään koko ajan yllä keskustellen ja reflektoiden, siitä puhutaan toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen yhteydessä. Sukupuolisensitiiviseen työotteeseen liittyvää lukumateriaalia myös annetaan vapaaehtoisille omaehtoiseen tutustumiseen.

Suuri osa vastaajista kertoo, että sukupuolisensitiivisyys on erillisenä osana koulutuksessa ja myös teemallisia koulutuksia järjestetään jo osassa paikoista. Osassa jatkokoulutus sukupuolisensitiivisyydestä on suunnitteilla.

Alkukoulutuksessa kerrottiin mm. naistietoisuudesta ja sukupuolisensitiivisyydestä ja keskusteltiin siitä. Kotitehtäväksi jäi pohtia omaa polkuaan työstä naiseksi. Sukupuolisensitiivisyys kulkee punaisena lankana kaikessa toiminnassa ja on suunniteltu, että se voisi olla yhtenä jatkokoulutuspäivän aiheena (Vastaja 5)

Sukupuolisensitiivisyyttä käsitellään myös oman naiseuden kokemuksen kautta. Oman naiseuden ymmärtäminen on tärkeä ”työkalu” Tyttöjen Talon vapaaehtoisena toimiessa.

Tyttöjen Talon vapaaehtoistoiminnan yksi tärkeimmistä tehtävistä on tuoda erilaisia naisia taloon ja tarjota tytöille mallia erilaisista naisena olemisen tavoista. Tätä lähtökohtaa alleviivataan koulutuksessa. Naiseuden moninaisuuden rikkaus nostetaan esiin jo koulutusryhmässä, ihmetellään kuinka samanlaisia ja kuitenkin kuinka erilaisia olemme (Vastaaja 2)

Sukupuolen merkitystä pyritään pohtimaan monelta näkökulmalta koulutuksessa, aihetta lähestytään mm. erilaisten harjoitusten ja keskustelujen kautta. Vapaaehtoiset mm. miettivät millaisia tyttöjä he itse ovat olleet, miten he ovat kokeneet oman sukupuolensa, millaisia odotuksia siihen on liittynyt ja millaista peilausta he ovat ympäristöstään saaneet. Sukupuoliroolit, niiden "paineisuus" ja ristiriidat niihin liittyen nousevat poikkeuksetta aina tarkasteluun ja keskusteluun (Vastaaja 2)

Sukupuolisensitiivisen vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen liittyviä ajatuksia vastaajat kertovat seuraavasti.

Yksi vastaaja kertoo kaipaavansa vapaaehtoisten koordinointiin lisäresursseja, sillä taloilla ei ole riittävästi resursseja tähän toimintaan.

Vastaaja kiinnostaa yhtenäisten käytäntöjen kehittäminen sekä koko prosessi rekrytoinnista siihen mitä vapaaehtoiset itse kokevat saavansa osallistumisestaan. Yhdessä vastauksessa nousee kysymys siitä, miten Tyttöjen Taloilla voitaisiin toimia paremmin ja sukupuolisensitiivisemmin ja miten toiminnassa mukana olevia vapaaehtoisia voitaisiin tukea riittävästi.

Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoiminnan ytimen jäsentäminen nähdään tärkeänä. Tärkeää olisi lähteä hahmottamaan sitä mikä toiminnassa on yhteistä ja mikä voi olla jokaisella talolla omanlaistansa. Tärkeää olisi myös kristallisoida sitä, miten sukupuolisensitiivisyys ja naistietoisuus tekevät Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoiminnasta erityistä.

Yksi vastaaja ehdottaa, että sukupuolisensitiivisen tyttötyön koulutusta voitaisiin järjestää yhteisesti kaikille Tyttöjen Talojen vapaaehtoisille. Vastaaja ehdottaa esimerkiksi koulutuspäivää Helsingin Tyttöjen Talolla, jossa olisi mahdollisuus tavata myös muiden talojen vapaaehtoisia.

5.5 Tyttöjen Talojen työntekijöiden työpajat

Osallistuin Tyttöjen Talojen verkostopäiville kesäkuun alussa. Olin yhden aamupäivän ajan esittelemässä sähköisen kyselyni tuloksia ja ohjaamassa työpajoja. Työpajojen ideana oli jakaantua kuuteen ryhmään pohtimaan pajan aihetta ja työntekijät saivat itse valita mihin ryhmään halusivat osallistua. Lopuksi työpajoissa syntyneet ajatukset ja tuotokset käytiin läpi koko ryhmällä.

Tyttöjen Talojen johtajilta oli tullut etukäteen toiveita liittyen työpajojen aiheisiin, muun muassa aiheet Tyttöjen Talon vapaaehtoisen rooli, vapaaehtoisuuskoulutuksen sisältö, maahanmuuttajataustaisten naisten vapaaehtoistoiminta, sekä vapaaehtoistyöntekijöiden rikostaustatöiden selvittäminen. Itse lisäsin näihin aiheisiin vielä sukupuolisen-sitiivisyyden näkymisen vapaaehtoisuuskoulutuksessa sekä yhteiset vapaaehtoistoiminnan koordinoimisen käytännöt.

Tuon tässä osiossa esiin viisi työpajoista. Jouduin rajaamaan pois työpajan vapaaehtoistyöntekijöiden rikostaustatöiden selvittämisestä, sillä se ei suoranaisesti liity opinnäytetyöni aiheeseen. Pohdin pitkään myös maahanmuuttajataustaisten naisten vapaaehtoistoiminnan työpajan mukaan ottamista, sillä aihe on itsessään todella laaja ja pelkästään siitä voisi toteuttaa yhden opinnäytetyön. Päädyin kuitenkin ottamaan mukaan aiheen, sillä monikulttuurisuus on vahvasti esillä monen Tyttöjen Talon toiminnassa ja aihe on mielestäni hyvin mielenkiintoinen.

Tyttöjen Talojen työpajat tuovat hyvän lisän opinnäytetyöhöni, sillä aiheet ovat ikään kuin täydennystä tekemälleni kyselylle. Olen avannut tekstiä laajemmaksi ryhmässä käytetystä mind map -tyylisestä työskentelystä. Alla olevat työpajojen aiheet olen numeroinut yhdestä viiteen ja avaan otsikoiden alla aiheita enemmän.

1. Mikä on Tyttöjen Talon vapaaehtoisen rooli?

Tässä työpajassa mietittiin millainen rooli Tyttöjen Talon vapaaehtoisella on, millaisissa tehtävissä hän toimii ja miten vapaaehtoisen rooli saataisiin selkeäksi ja yhteiseksi kaikille Tyttöjen Taloilta.

Ryhmässä keskusteltiin, että vapaaehtoisen on voitava pysyä vapaaehtoisena. Tyttöjen Talon tyttöjen isoimmat huolet tulee käsitellä työntekijän kanssa ja vapaaehtoiset tai isosiskot ovat ohjaamassa tyttöjä työntekijän luokse. Jos vapaaehtoisella ilmenee niin sanottua ”auttajasyndroomaa”, jossa tavoitteena on auttaa kaikkia tarvitsevia tyttöjä yli omien rajojen, tulee työntekijöiden puuttua tilanteeseen. Myös koulutuksessa olisi hyvä käsitellä tätä teemaa.

Vapaaehtoisen roolia olisi hyvä avata ja selkeyttää paitsi vapaaehtoisille, myös tytöille, jotka käyvät taloilla. Tyttöjen olisi tärkeää ymmärtää, mikä ero on työntekijällä ja vapaaehtoisella. Myös opiskelijan tai harjoittelijan ja vapaaehtoisen roolin eroja olisi tärkeää selkeyttää. Työyhteisössä olisi hyvä keskustella siitä mikä motivoi vapaaehtoisia ja mikä taas opiskelijaa toimimaan.

Vapaaehtoisen roolia tyttöjen avoimissa illoissa toivotaan myös selkeämmäksi, eli mistä vapaaehtoinen voi keskustella illoissa ja mistä ei. Vapaaehtoisen olisi hyvä olla tietoinen kyseisistä ”säännöistä”, ettei työntekijä joudu ohjaamaan keskustelua yksin. Tämä asia tulisi olla esillä vapaaehtoiskoulutuksissa.

Ryhmässä toivottiin, että vapaaehtoisille järjestettäisiin purkutilanne jokaisen avoimen illan jälkeen ja purkuihin osallistuminen kuuluisi osana vapaaehtoistoimintaan. Ammatillisuuden ja vapaaehtoisuuden eroja voitaisiin tässä painottaa myös niin, että purkutilanteen jälkeen työntekijät jäisivät vielä käsittelemään avoimissa illoissa esille nousseita vaikeimpia asioita ja tilanteita. Näitä ei siis vapaaehtoisten tarvitsisi käsitellä.

Toimintamuotoja, joissa vapaaehtoiset voivat olla mukana ovat leirit, avoin toiminta ja työpajat. Suljettu toiminta ja yksilötyö kuuluvat ehdottomasti vain työntekijöille. Ryhmässä pohdittiin myös, että parhainta ei ole siirtyä Tyttöjen Talon kävijästä suoraan vapaaehtoiseksi, vaan tähän siirtymään tulisi antaa aikaa ja ohjausta.

2. Mikä on vapaaehtoistoiminnan koulutuksen sisältö?

Tässä ryhmässä mietittiin vapaaehtoistoiminnan koulutuksen aiheita, harjoituksia ja koulutuksen pituutta. Tyttöjen Taloilla koulutuksen pituuksissa on eroja, yhdellä Talolla koulutuksen pituus on 1-5 tuntia, kahdella Talolla 6-10 tuntia, kolmella Talolla 11-15 tuntia ja yhdellä Talolla yli 15 tuntia (Sähköinen kysely. Liite 1.)

Keskeisimpiä teemoja koulutuksessa tulisi olla sukupuolisensitiivisyys, oma naiseus – oma polku, kohtaaminen ja vuorovaikutus, sekä vapaaehtoisuuteen liittyvät perusasiat. Myös koulutuksessa tehtävillä harjoitteilla ja yhteisöllisyyden korostamisella tulisi olla osansa.

3. Miten sukupuolisensitiivisyyden tulisi näkyä vapaaehtoistoiminnassa?

Työpajan aihe tukee osaltaan Tyttöjen Talojen yhteistä sukupuolisensitiivisen vapaaehtoistoiminnan mallintamista. Ryhmässä mietittiin seuraavia teemoja:

Sukupuolisensitiivisyyden tulisi näkyä erityisesti vapaaehtoisen naisen oman tarinan läpikäymisessä, vapaaehtoisen oma naistietous tulisi kehittyä. Tämä aihe voitaisiin tuoda esiin jo etukäteen vapaaehtoishaastattelun pohjaksi ja omasta tyttöyden ja naiseuden historiasta voitaisiin keskustella haastattelussa (mukana kaksi haastattelijaa). Myös tyttöjen kohtaaminen sukupuolisensitiivisesti on helpompaa, kun oman tarinan läpikäymistä painotetaan.

Sukupuolisensitiivisyys voi näkyä myös Tyttöjen Talon yhteisöön kuulumisena. Vapaaehtoiset pääsevät parhaimmassa tapauksessa kokemaan Tyttöjen Talon vapaaehtoisringin omana naisyhteisönään. Tätä ajatusta tukemassa voisi olla myös joillain Taloilla jo toimiva naistietoisuusryhmä.

Vapaaehtoisen kanssa olisi hyvä käsitellä myös omaa ”normatiivisuuden” näkökulman purkua. Tyttöjen Talojen vapaaehtoiset ovat omalta osaltaan tuomassa erilaisia naisen malleja Taloilte ja juuri oma aito naiseus ja erilaisuus nähdään rikkautena. Sukupuolisensitiivisyyttä vapaaehtoistoiminnassa voi olla myös vapaaehtoisen omien toiveiden kunnioittaminen ja huomioon ottaminen läsnäolossa ja tekemisessä. Ennakkoluuloja, asenteita ja stereotyyppioita voidaan purkaa erilaisten harjoitusten avulla.

Sukupuolisensitiivisyydestä tulisi jakaa Tyttöjen Taloilte materiaaleja, linkkejä ja lähteitä, jolloin aiheeseen voitaisiin perehtyä paremmin ja se voisi tulla keskeiseksi osaksi toimintaa.

4. Millaisia Tyttöjen Talojen yhteisiä vapaaehtoistoiminnan koordinoimisen käytäntöjä tulisi olla?

Tässä työpajassa pohdittiin, kuinka Tyttöjen Talot voisivat löytää yhteisiä malleja vapaaehtoistoiminnan suunnitteluun, rekrytointiin ja toiminnan toteuttamiseen.

Tiedonvaihtoa vapaaehtoistoimintaan liittyen toivotaan, esimerkiksi vapaaehtoistoiminnasta vastaavien työntekijöiden tapaamisia tulisi järjestää enemmän. Myös tiedonvaihtoa vapaaehtoisille tulisi lisätä, esimerkiksi sähköpostin kautta.

Tyttöjen Talojen internet-sivuilla tulisi näkyä vapaaehtoistoiminta yhtenäisenä, joko Talojen erillisissä osoitteissa tai Tyttöjen Talojen yhtenäisenä vapaaehtoistoiminnan sivustona. Sivustolla voisi olla esimerkiksi koulutusmateriaaleja ja erillinen kansio aiheesta vapaaehtoistyö Tyttöjen Talolla. Myös Facebookiin olisi tärkeää perustaa ryhmä Tyttöjen Talojen vapaaehtoisille, jossa olisi mahdollisuus jakaa ajatuksia ja saada vertaistukea muilta vapaaehtoisilta.

Yhtenäisenä vapaaehtoistoiminnan polkuna nähdään seuraava järjestys: ensin rekrytoitujen vapaaehtoisten haastattelut, sitten koulutukset, jonka jälkeen jatkuva ohjaus.

Tämänkin ryhmän keskusteluissa nousi esiin tavoite naistietoisuusryhmien, tai muiden vastaavien teemallisten tapaamisten järjestämisestä vapaaehtoisille. Haasteena vapaaehtoistoiminnan kehittämisessä nähtiin ajalliset ja rahalliset resurssit.

5. Miten maahanmuuttajataustaisia naisia saataisiin lisää mukaan vapaaehtoistoimintaan?

Tyttöjen Talolla monikulttuurisuus on vahvasti läsnä ja tällainen osallistamisen mahdollistaminen on ehdottomasti mietinnän arvoista. Tässä keskustelussa maahanmuuttajataustaisia ei haluta nähdä vain kohderyhmänä, joille palveluita halutaan tarjota, vaan osana palvelujen rakentamista, osana vapaaehtoistyöntekijöiden verkostoa ja yhteyttä.

Maahanmuuttajataustaisten naisten mukaan saamisessa ryhmässä pohdittiin seuraavaa polkua: ensimmäisenä on kohtaaminen, jonka kautta syntyy luottamus ja näistä koostuu myös yhteistyö.

Erilaisuus on rikkautta ja sitä tulisi tässäkin aiheessa painottaa. Kieli ei saa olla mukaan lähtemisen esteenä. Maahanmuuttajataustaisilla naisilla on paljon erilaisia taitoja, joita käyttämällä he voivat opettaa muita ja tuoda omaa persoonaansa esiin.

Tärkeää on tuoda ”menestyneitä” maahanmuuttajataustaisia naisia näkyville Tyttöjen Talolle, esimerkiksi Miten minusta tuli minä –iltoihin kertomaan omia elämäntarinoita, haasteita ja onnistumisia.

Yhteistyötä maahanmuuttajajärjestöjen kanssa tulisi myös lisätä. Maahanmuuttajajärjestöillä on tietoa maahanmuuttajien elämää lähellä olevista aiheista ja luottamusta vapaaehtoisiin naisiin voi olla helpompi rakentaa yhteistyössä järjestöjen kanssa.

Monikulttuurisuutta, aitoja kohtaamisia ja keskusteluja toivotaan Tyttöjen Talolle tapahtuvaksi esimerkiksi erilaisten tapahtumien ja työpajojen kautta. Kävijöille toivotaan

myös kohtaamisia Talojen ulkopuolella, esimerkiksi kansainvälisten vapaaehtoisten leirien ja nuorisovaihtojen kautta. Toimintaa tulisi myös esitellä ulospäin mahdollisimman monessa paikassa, kuten monikulttuurisissa työpaikoissa ja ammattikorkeakoulujen englanninkielisillä linjoilla.

6 VAPAAEHTOISTEN NÄKEMYKSET

Erittelen seuraavissa kohdissa opinnäytetyön aiheeseeni liittyviä kohtia haastattelukysymyksistä. Käytän vapaaehtoiseksi haluavista naisista nimeä haastateltava. Haastateltavat naiset ovat noin 20-55 -vuotiaita, osa heistä hakeutui vapaaehtoistointaan osana kouluharjoittelua.

6.1 Vapaaehtoisten oma kiinnostus tyttötyöhön

Kaikki koulutukseen hakeutuneista naisista ovat kiinnostuneita tyttötyöstä ja se tuli esiin myös haastatteluissa. Erilaisia syitä kiinnostukselle tuli esiin seuraavasti.

Kaksi haastateltavista kokee, että kiinnostus tyttö- ja nuorisotyöhön on lähtenyt siitä, että olisi itsekkin nuoruudessa kaivannut tukea ja Tyttöjen Talon tapaista toimintaa.

Sit ehkä sen takia, että itellä on ollut sellaisia elämäntilanteita, et ois kaivannut nuorena niinku jotain tukea eikä oo saanut sitä, niin sit halua olla ite se ketä pystyy tarjoo joskus jollekin sitä apua (Haastateltava 1)

Kaksi haastateltavista kertoo, että tyttötyö kiinnostaa juuri sen takia, kun on itse nainen. Yhdessä haastattelussa nousi pohdinta omasta naiseudesta, joka on myös vahvana osana tyttötyön tekemisessä.

--et siin mielessä et mä olen tyttö, nainen, ehkä jo nuori nainen itsekkin nii mä koen et siihen vois olla viel enemmän annettavaa ku sitte se ihan biliksen ja sählyn pelaaminen sitte kera niinku poikien (Haastateltava 2)

--ku on itsekin nainen nii on tytöt kuitenkin lähempänä sydäntä-- (Vastaja 3)

Varmaan se sama asia mitä sanoin silloin koulutuksessa että mua on jotenkin aina kiinnostanu naisena olo ja jotenki tavallaan ehkä siihen kriittisesti tai kyseenalaisestikin suhtautunu ja sitte mulla on nyt itellä tytär ja mä oon sit tavallaan hänen kanssaan saanut tavallaan elää myös toisenlaista naiseutta mitä mä oon ite eläny -- ja jotenki sillai et mä peilaan sitä mun omiin kokemuksiin ja sitte tähän niinku tyttären kasvattamiseen nii jotenki se on tavallaan tosi konkreetisoitunu siinä niin jotenki ehkä se sieltä tavallaan kumpuaa se kiinnostus tyttötyötä kohtaan (Haastateltava 3)

Myös positiivinen vaikuttaminen tyttöjen maailmaan on osasyynä Tyttöjen Talon toimintaan hakeutumiseen.

Mun mielestä yks mikä mua huolestuttaa on se et miten se on muuttunut et millaset paineet kohdistuu tyttöihin, must se on entistä pahempaa kun mitä silloin ku mä olin itse teini. Tietenkin se on siellä taustalla, et haluis jollain lailla siihen vaikuttaa (Haastateltava 4)

Ei se oo helppoo olla tyttö ja sit ihan, en kuvittelekkaan pelastavani maailman tyttöjä mut siis se et joku on läsnä, et on ees joku kelle puhuu-- (Haastateltava 5)

Kuudella haastateltavista ei ole aikaisempaa kokemusta tyttötyöstä, yksi haastateltava on työskennellyt nuorena tyttökerhojen vetäjänä. Osalla haastateltavista on jonkin verran aikaisempaa kokemusta nuorisotyöstä, mutta tyttötyö nähdään kuitenkin erityislaatusempana työmuotona.

Silloin just kun mä löysin tän, että tänne haetaan vapaaehtoistyöntekijöitä, niin mä hypin ja bailasin vaan kotona, et jes tää on mun juttu, tää on mun juttu, et mä niin haluan tonne päästä! (Haastateltava 1)

6.2 Vapaaehtoisten vahvuudet ja voimavarat tyttötyössä

Haastateltavilta kysyttiin, minkälaisia vahvuuksia ja voimavaroja heillä mielestään on työskentelyyn tyttöjen kanssa. Helsingin Tyttöjen Talon vapaaehtoisten koulutusmateriaalissa korostetaan, että vapaaehtoisuutta aloitettaessa olisi hyvä olla tietoinen omasta naiseudesta ja tarinasta sekä omista kipukohtista ja voimavaroista. (Helsingin Tyttöjen Talo, 2012).

Naistietoisuudella tarkoitetaan tietoisuutta ja ymmärrystä omasta sukupuolesta, naisen historiasta, naiskuvasta ennen ja nyt, tämän päivän arvo-odotuksista ja mahdollisuuksista toteuttaa monipuolista naiseutta, naisen voimavaroista ja kipupisteistä sekä ennen kaikkea tietoisuutta ja ymmärrystä omasta itsestään kokonaisena naisena ja omista kasvun lähtökohdistaan (Helsingin Tyttöjen Talo, 2012).

Omien vahvuuksien ja voimavarojen tiedostaminen auttaa myös toisten voimavarojen tukemisessa. Vapaaehtoinen nainen voi olla auttamassa tyttöjä löytämään itseään kyselemällä ja kannustamalla omiin valintoihin.

Tyttöjen Talolla uskotaan siihen, että jokaisessa ihmisessä on positiivista voimaa ja kykyä selviytyä elämän haastekohtista. Aikuisen tehtävä on auttaa näiden voimavarojen löytymisessä ja vahvistaa niitä (Helsingin Tyttöjen Talo, 2012).

Haastateltavat kertovat omia vahvuuksiaan tyttötyössä. Avoimuus ja luotettavuus korostuvat piirteinä, jotka vapaaehtoiset näkevät vahvuuksina.

--koen olevani todella avoin ja semmonen itsevarma ja positiivinen (Haastateltava 1)

--mä oon sillä tavalla aika avoin ja luotettava ihminen et yleensä ihmisillä on aika helppo jutella mun kaa (Haastateltava 5)

Yleensä mikä mun vahvuus on, on se et mä oikeesti oon siinä -- ja se et mä päästän itseni lähelle (Haastateltava 4)

--positiivinen realismi -- et ollaan niinku ihan niiden oikeiden asioiden äärellä koko ajan mut ei tehä siitä mitään sellasta et se olis sitä harmaata ja synkkää vaan et niinku nimenomaan, arjesta ja kaikesta siitä normaalista tekemisestä voi tulla se voimavara-- (Haastateltava 2)

--tukihenkilö – sellanen matalan kynnyksen henkilö että voi ottaa puheeksi (Haastateltava 6)

Muita ajatuksia haastateltavilla nousi myös naiseuteen ja sen voimavaroihin liittyen. Keskusteluissa oli hienoa huomata, kuinka haastateltavat olivat käsitelleet aiheeseen liittyviä teemoja ja osasivat poimia niitä esiin kysyttäessä. Oman elämän kautta peilattiin muun muassa tyttönä ja naisena olemisen haasteita.

Varmaan se et tietää et elämä ei oo aina helppoo eikä mee suunnitelmien mukaan ja sitte taas se et ku ne on pienii juttuja ne mistä on ite saanu voimavaroja et jaksaa et tavallaan se, et aina on toivoo et ei oo mitään tiettyä muuttia et millanen tytön pitäis olla tai miten pitäis elää ja opiskella et on niinku tosi monia erilaisia reittejä kulkee sitä omaa elämää ja saada siitä iha hyvä. Nii ehkä se on sellanen et pystyy jollain lailla oleen tukena tai esimerkkinä-- (Haastateltava 7)

--ei meille naisille ja tytöille ole paikkoja missä me saadaan olla tyttöjä ja naisia ihan rauhassa miettimättä niitä odotuksia ja yleistyksiä -- et se semmonen yhteisöllisyys mikä puuttuu mun mielest nuorilta tänä päivänä ja se semmonen me-henki mitä on ollu silloin ku mä oon ollu nuori nii sitä viel oli. Et nyt mennään koko ajan enempi ja enempi siihen kilpailuun ja sellasta että ymmärrettäis kuinka tärkeitä se toisen naisen tuki toiselle naiselle voi olla olematta nyt mitään sen isompaa ja suurempaa, vaan se et on siinä vierellä (Haastateltava 7)

6.3 Vapaaehtoisten tukeminen

Haastateltavilta kysyttiin millaista tukea he kaipaaisivat Tyttöjen Talon puolelta. Jokainen haastateltavista kokee erittäin tärkeäksi sen, että heillä on mahdollisuus olla yhteydessä työntekijöihin joko säännöllisesti tai tarvittaessa. Sekä työnohjaustyypisiin keskusteluihin että säännöllisiin toimintojen jälkeisiin keskusteluihin koettiin tarvetta.

No ainakin sellasta, et aina jos mulla on tarve, niin mä voin soittaa tai.. Se oli niin ihanaa kun te vastasitte niin nopeesti siihen sähköpostiin ku mä ilmoittauduin tänne, mulle tuli heti siitä semmonen olo et jes hei ne lukee tätä sähköpostia -- et jos mulla on joku ihan pienikin juttu mikä ehkä teiän silmissä saattaa näyttää siltä et se ei oo mikään iso juttu, niin et mä voin sen niinku kertoa (Haastateltava 1)

Myös työyhteisön luottamuksellisuus ja avoimuus tulevat esiin vastauksissa. Yksi haastateltava korostaa avoimuutta kumpaankin suuntaan. Haastateltava toivoo, että olisi mahdollisuus kysyä, jos työpaikan toimintatavat ovat vieraita tai jos jotkut asiat ihmetyttävät. Myös työntekijöillä tulisi olla mahdollisuus kysyä ja antaa palautetta jos vapaaehtoisen työtavat herättävät ajatuksia. Ohjeita ja neuvoja itse toimintaan kaivataan myös:

Varmaan sitten jos tulee tämmösiä isompia juttuja. Nii se että, ja sit totta kai vinkkejä, enhän mä osaa tätä työtä. Totta kai semmosta rakentavaa palautetta omasta toiminnasta ja vinkkejä-- (Haastateltava 1)

6.4 Ehdotuksia lisäkoulutukseen

Haastateltavilta kysyttiin aiheita, joista he toivoisivat mahdollista lisäkoulutusta. Vain yksi haastateltavista kertoo toivovansa koulutusta tietystä aiheesta. Lisäkoulutuksen mahdollisuutta pidetään kuitenkin positiivisena muidenkin haastateltavien kohdalla.

Se itsetunto oli mun mielest tosi hyvä minkä sanoit silloin siellä (koulutuksessa). Koska se on kyllä ehdottomasti sellanen aihe mikä on varmasti niillä tytöilläkin vähän sellanen kipupiste eräänlainen (Haastateltava 2)

Espoon Tyttöjen vapaaehtoiskoulutuspäivä koettiin kattavaksi kokonaisuudeksi, josta vapaaehtoisiksi kokivat oppineensa paljon. Haastattelussa nousi kuitenkin esiin käytännön toimintaan liittyviä kysymyksiä:

Miten me esitellään itemme niille tytöille, niinku käteletteks te niitä, tuskin ette, mut ootteks te sillai ”moi mä oon..”? Et mitäs sulle kuuluu? Kysytteks te ylipäätän-

sä, et mitä kuuluu vai ootatteks te et se tyttö ite niinku tulee jutteleen teille? Ootteks te kertonu teiän sukunimet niille? Kerrotaanks me niinku? (Haastateltava 1)

Tai jos joku tyttö alkaa mulle avautua ja puhua, niin mitä käytännössä täällä sille tytölle niinku vastataan? Sanotaanko et mä en osaa sua auttaa tai vaikka osaisinkin, niin sanonks mä et mä osaan auttaa? Kuinka paljon siihen tilanteeseen mennään sisään, jos tyttö haluaa keskusteluapua? Tuunks mä automaattisesti hakeen jonkun teistä, vaikka mä osaisinkin jutella sille tytölle? (Haastateltava 1)

--et viel siitä ammatillisuudesta että kuinka paljon te tuotte niinku omia kokemuksia et esimerkiksi mulla on ihan hirveesti sellasia omia kokemuksia mitä tytöt tulee varmaan puhun, et mitä niille on tapahtunut, et sit mä niinku nään sen tilanteen niin et apua mulla on käynyt ihan samalla tavalla et mä tiiän ihan tasan tarkkaan miltä tosta työstä tuntuu.. Et kerronko mä sen sille tytölle, vai enkö kerro? -- mikä teillä on käytäntö.. Miten paljon kerrotte? (Haastateltava 2)

Näistä kysymyksistä keskusteltiin haastattelutilanteissa pidempäänkin. Käytännön kysymyksistä nousi kuitenkin ajatus, että näitä asioita tulisi käsitellä vapaaehtoiskoulutuksessa vielä syvemmin ja tarkemmin.

6.5 Vapaaehtoistoiminnan aloittaminen

Kysyimme haastateltavilta mahdollisia arveluttavia asioita sekä toiveita ja odotuksia vapaaehtoistoiminnan aloittamiseen liittyen.

Ajankäyttö nousi muutamassa haastattelussa arveluttavana asiana. Haastateltavat pohtivat muun muassa kuinka paljon aikaa he pystyvät käyttämään toimintaan ja kuinka pitkäksi aikaa he voivat sitoutua.

Myös ammatillisuuden ja oman persoonan välisen rajan vetäminen askarrutti. Osaa haastateltavista mietitytti, miten tehdä työtä pelkästään ihmisenä, jos mahdollisesti on jo koulutus sosiaali- tai kasvatusalalta.

Yksi haastateltava pohti, kuinka paljon Tyttöjen Talolla kohdattujen tyttöjen asiat jäävät mieleen toiminnan ulkopuolellekin:

Ei siinä alottamisessa, mutta mä oon niin tunteellinen ihminen, et jos joku avautuu mulle, joku tyttö, niin mä voin jossain tilanteessa olla niin et apua, mun pitää pelastaa toi, vaikka ei sais ajatella niin. Tai, jos joku avautuu vaan mulle niin se saattaa sillee mennä tosi syvälle, et mä en pysty, sitku mä suljen ton alaoven, niin se on silti mun mielessä, eikä vaan jää tänne (Haastateltava 1)

Odotuksia vapaaehtoistoimintaan liittyen haastateltavat kertoivat seuraavasti. Toiminnalta odotetaan muun muassa iloa ja voimavaroja omaankin elämään.

No ainakin mä toivon, että on aina niin kivaa kun oli koulutuksessa. -- et jos tää on tällasta toimintaa aina niille tytöille niin niillä on varmaan niin hyvä tää paikka (Haastateltava 1)

Toivon et tää on, et tää tuo just niinku iloo ja ainaki nyt mulla on just sellanen olo et tää ei oo niinku työtä vaan tää on niinku itellekin voimavara (Haastateltava 4)

No hirveesti tietenkä odotuksia, koska mähän odotan et on kauheen kivaa ja sillai jopa pelkään et mä odotan hirveesti sillai liikaa -- nii se että mä en niinku ota niinku sitä roolia, meinasin sanoo liian vakavasti, no totta kai vakavasti pitää ottaa mut siis ei sil tavalla niin ammatillisesti. -- kyl mä odotan niinku ihan ehdottomasti sitä et se on antosaa ja sit tietyl tavalla tosi kehittävää monel eri tavalla, niinku, mulle itelleni (Haastateltava 3)

Yhteisöllisyys nousi myös esiin keskusteluissa. Työntekijöiden ja toisten vapaaehtoisten luoma yhteisö koetaan merkittävänä osana vapaaehtoistoimintaa.

--ja et täällä on just se, henkilökunta on joka työyhteisössä se isoin juttu, toivon et se on aina tällänen, ilonen ja pirtee, tällänen avoin. Eikä sellanen et vapaaehtois-työntekijöitä katotaan vähän alaspäin (Haastateltava 1)

--odotan tavallaan sitäkin et pääsis kiinnittyyn niinku oikeesti johonkin toimintaan sillai pidempiaikaisesti ja olla niinku osa sitä, no vaikka nyt vapaaehtoistyöntekijöiden niinku yhteisöö ja koko sitä niinku organisaatiota. (Haastateltava 6)

7 POHDINTA

Viimeisessä luvussa tuon esiin opinnäytetyöni tuloksiin liittyviä johtopäätöksiä ja ajatuksia. Opinnäytetyössäni käyttämät menetelmät olivat monipuolisia ja kehittämisenäkölma näkyy vahvana jo tuloksissa. Erityisesti työntekijöiden työpajojen analyysissa näkyy suoria ehdotuksia sukupuolisensitiivisen vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen.

7.1 Johtopäätökset

Kuten yllä mainitsin, pääsin käyttämään opinnäytetyössäni monipuolisia menetelmiä. Mielestäni sukupuolisensitiivisen vapaaehtoistoiminnan kehittämistä ajatellen vapaaehtoistoiminnan johtajien ja vapaaehtoiseksi haluavien naisten vastaukset toivat mielenkiintoista vuoropuhelua työhöni.

Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoiminnasta vastaavien ja Espoon Tyttöjen Talon vapaaehtoiseksi haluavien naisten näkemyksiä peilattaessa yhteisiä ajatuksia löytyi muun muassa seuraavissa teemoissa. Yhteisöllisyys nähtiin tärkeänä osana vapaaehtoistoimintaa, sillä sekä johtajat että vapaaehtoiset korostivat naisyhteisöä voimavaroja antavana asiana. Avoimuus, luottamus ja yhteisöllisyys olivat arvoja, joita vapaaehtoiset toivoivat työyhteisöltä. Nämä toiveet tulivat esiin myös johtajien vastauksissa.

Sukupuolisensitiivisyys näkyi vastauksissa muun muassa siinä, että johtajat toivoivat naiseuden tarinan käsittelyn lisäämistä koulutuksiin ja vapaaehtoistoimintaan yleensä. Toteutuma itse vapaaehtoiseksi haluavien kohdalla vastasikin tätä toivetta. Omiensa kokemusten ja naiseuden vaiheiden pohtiminen korostui vapaaehtoisten tarinoissa. Aihetta selkeästi oltiin käsitelty ja siihen haluttiin tarttua tyttötyöhön lähtiessä. Myös oman persoonan korostaminen näkyi vapaaehtoisten vastauksissa kysyttäessä voimavaroja tyttötyön tekemiseen.

Myös vapaaehtoisen ja työntekijän roolien erojen pohtiminen näkyi sekä johtajien että vapaaehtoisten vastauksissa. Tyttöjen Talojen verkostopäivillä pohdittiin tätä aihetta

enemmänkin työpajassa 1. (s.31), jossa vapaaehtoisen roolin rakentamiseen annettiin selkeitä kehittämissuhteita. Yhtenä ehdotuksena nousi muun muassa tyttöjen avoimien iltojen jälkeiset konkreettiset purkukeskustelut erikseen vapaaehtoisille ja työntekijöille. Rooleihin liittyen jäin itse miettimään vapaaehtoisten vastuuttamista. Kuinka paljon vapaaehtoisille on tarkoitus jatkossa antaa vastuuta? Onko Tyttöjen Talon työntekijöiden paikka avoimissa illoissa tyttöjen kanssa, vai enemmänkin hallinnoivissa tehtävissä? Vapaaehtoisten merkitys korostuu erityisesti niillä taloilla, joilla työntekijöitä on vähemmän.

Vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen ja johtamiseen vaaditaan paljon resursseja. Toive selkeästi on, että nämä resurssit voisivat lisääntyä ja vahvistua Tyttöjen Talon vapaaehtoistoiminnassa. Tärkeimpiä ajatuksia vapaaehtoisten johtamisessa koetaan muun muassa kirjassa 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan (Karreinen, 2010). Vapaaehtoistoimijoille tulisi konkreettisesti osoittaa, että: heistä ollaan kiinnostuneita, heitä kuunnellaan ja kohdataan aidosti, heidän toimintaansa arvostetaan ja kiitetään, heidän omaa erityistä panostusta tarvitaan ja arvostetaan, heidän muutostarpeitaan kuunnellaan ja heidät nähdään osana yhteisöä. (Karreinen, 2010, 96).

7.2 Lopuksi

Opinnäytetyöni tekeminen alkoi kevään 2014 aikana. Opinnäytetyöni oli jatkoa vapaaehtoistoiminnan kehittämisprojektilleni. Työni pääkehittämistavoitteena oli sukupuolisensitiivisen vapaaehtoistoiminnan yhteisten käytäntöjen löytäminen ja kehittäminen Tyttöjen Talolla. Uskon, että työlläni on ollut tärkeä rooli ja merkitys tilaajalle ja se on tuonut tietoa ja uusia resursseja kehittää vapaaehtoistoimintaa.

Sukupuolisensitiivisen vapaaehtoistoiminnan aihealueita pitkään käsitelleenä koen, että termi on tullut itselleni hyvinkin tutuksi. Näin ei kuitenkaan ole vielä yleisesti järjestö- ja nuorisotyön kentällä. Uskonkin, että opinnäytetyöni voi olla avaamassa uutta käsitettä ja luomassa mahdollisuuksia kehittää sukupuolisensitiivistä vapaaehtoistoimintaa sekä tilaajan että muidenkin tyttötyön tahojen kohdalla.

Tyttöjen Talojen verkostopäivillä tuli ajatus myös vapaaehtoistoiminnan koordinoinnin käsikirjasta, jossa sukupuolisensitiivisyys olisi osana. Tämän opinnäytetyön tarkoitus ei kuitenkaan ollut käsikirjan tekeminen vaan yhteisten käytäntöjen löytäminen ja kehittäminen sukupuolisensitiivisessä vapaaehtoistoiminnassa. Uskon, että jos tällainen käsikirja tehdään, voi opinnäytetyöni aineisto olla apuna ja materiaalina tekemisessä.

Käsittelin opinnäytetyössäni sukupuolisensitiivisyyttä ja vapaaehtoistoimintaa sellaisten näkökulmien kautta, jotka liittyivät suoraanaisesti opinnäytetyöni aiheeseen. Mielestäni nämä näkökulmat palvelivat aihettani hyvin ja sain koottua tietoperustasta ja tuloksista yhtenäisen kokonaisuuden. Työni sai olla vaikuttamassa siihen, että vapaaehtoistoiminnan kehittämistä Tyttöjen Taloilla jatketaan entistä tehokkaammin.

LÄHTEET

Anttonen, Erja. 2007. Sukupuolisensitiivisyys kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä. Itä-Suomen lääninhallitus. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja: Oppimateriaali.

Eischer, Heli. Tuppurainen, Jonna. 2011. Tyttöjen Talo on kuin avoin koti. Helsinki: Setlementtinuorten liitto ry

Helsingin Tyttöjen Talo, 2012. Vapaaehtoisten peruskoulutus VII.

Hirsjärvi, Sirkka. Remes, Pirkko. Sajavaara Paula. 2000. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy

Kalliolan Nuoret ry. Tyttöjen Talo. 2013. Yhdessä osallisena ja vapaaehtoisena. Tyttöjen Talon osallisuuden ja sukupuolisensitiivisen vapaaehtoistoiminnan hanke, avustushakemus. Helsinki: Kalliolan Nuoret ry / Tyttöjen Talo

Karreinen, Lari. Halonen, Maria. Tennilä, Meri (toim.). 2010. 10 Askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä sivistysliitto ry

Lindholm, Arto. 2013. Menetelmäopinnot, Power Point-esitys. HUMAK.

Malmi, Kati. Seppälä, Piia. Eischer, Heli. Mulari, Heta. 2012. Isosisko- ja Tyttöjen Talo toiminta: Toimintatavat ja vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin opas. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry ja Ahjolan Setlementti

Näre, Sari. 2004. Kokonainen nainen. Helsinki: Kirjapaja Oy

Tuomi, Jouni. Sarajärvi, Anneli. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Vehkalahti, Kimmo. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi

Yeung, Anne Birgitta. 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – Ihanteita vai todellisuutta? Helsinki: Hakapaino

Espoon Tyttöjen Talo, 2014. Viitattu 30.4.2014. www.espoontyttojalot.fi

Helsingin Tyttöjen Talo, 2014. Viitattu 30.4.2014. www.tyttojalot.fi

Kalliolan Nuoret ry. Viitattu 30.4.2014. www.kalliola.fi/tietoa-kalliolasta/kalliolan-nuoret/

Kalliolan Setlementti 2014a. Viitattu 30.6.2014. <http://www.kalliola.fi/tietoa-kalliolasta/>

Kalliolan Setlementti 2014b. Viitattu 30.6.2014. <http://www.kalliola.fi/tietoa-kalliolasta/toiminnan-perusta/arvot-ja-toiminta-ajatus/>.

Kuopion Tyttöjen Talo. Viitattu 1.7.2014. <http://www.hilimat.fi/>

Rovaniemen Tyttöjen Talo. Viitattu 1.7.2014. <http://www.neiot.fi/tyttojen-talo/>
<https://www.facebook.com/TyttojenTaloRovaniemi>.

Suomen Setlementtiliitto. Viitattu 30.4.2014. www.setlementti.fi

Tyttötyö. Sukupuolisensitiivisen tyttötyön sivusto. Viitattu 1.7.2014. www.tyttotyö.fi

LIITTEET

Liite 1. Sähköinen kysely Tyttöjen Talojen vapaaehtoistoiminnasta vastaaville.
Kysymykset.

1. Mikä on työtehtäväsi Tyttöjen Talolla?
2. Kuinka kauan olet työskennellyt Tyttöjen Talolla?
3. Missä seuraavista paikkakunnista työskentelet?
4. Kuinka monta vapaaehtoista osallistuu tällä hetkellä toimintaan?
5. Kuinka paljon keskimäärin vapaaehtoinen käyttää kuukaudessa aikaa vapaaehtoistoimintaan?
6. Missä toimintamuodoissa vapaaehtoiset ovat mukana?
7. Mihin toimintamuotoihin vapaaehtoiset eniten haluavat?
8. Kuinka pitkään vapaaehtoiset keskimäärin toimivat Tyttöjen Talolla?
9. Mikä on vapaaehtoisten aikaisempi kokemus tyttötyöstä?
10. Minkä ikäisiä vapaaehtoiset pääasiassa ovat?
11. Kuinka paljon keskimäärin työntekijällä menee aikaa vapaaehtoistoiminnan koordinoimiseen viikossa?
12. Kuinka paljon työntekijä kouluttaa itseään vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen liittyvissä kysymyksissä?
13. Onko vapaaehtoistoimintaan budjetoitu erillistä rahaa?
14. Missä vapaaehtoistoimintaa mainostetaan?
15. Mitä kautta vapaaehtoiset useimmin tulevat mukaan toimintaan?
16. Kuka vapaaehtoistoiminnan koulutuksen järjestää?
17. Kuinka usein vapaaehtoistoiminnan koulutuksia järjestetään?
18. Kuinka pitkä vapaaehtoisten koulutus on?
19. Missä järjestyksessä vapaaehtoisten valintaprosessi etenee?
20. Onko mahdollista tulla vapaaehtoiseksi ilman koulutusta?
21. Järjestetäänkö vapaaehtoisille toiminnanohjaustapaamisia? Kuinka usein?
22. Mitä toiminnanohjaustapaamiset sisältävät? Tarjotaanko muuta tukea ja ohjausta?
23. Järjestetäänkö vapaaehtoisille virkistystä? Kuinka usein?
24. Mitkä asiat vahvistavat vapaaehtoisten jaksamista?
25. Mitkä asiat vahvistavat vapaaehtoisten sitoutumista?

26. Miten sukupuolisensitiivisyys näkyy vapaaehtoisten koulutuksessa ja tarjottavassa tuessa?
27. Käytetäänkö vapaaehtoisista isosisko-termiä toiminnassa?
28. Minkä verran vapaaehtoisten kanssa käydään läpi heidän omaa naiseuden tarinaansa? Kuinka paljon sitä käsitellään esimerkiksi ennen toiminnan aloittamista? Millä lailla?
29. Miten vapaaehtoiset ovat kokeneet oman isosiskoutensa? Onko arvioitu esim. lomakkeella vai todettu kokemuspohjaisesti?
30. Kerro lyhyt tarina onnistuneesta vapaaehtoinen-tyttö -kohtaamisesta?
31. Mitä tehdään, jos vapaaehtoinen ei sovellukaan toimintaan? Onko olemassa malleja tai ennalta sovittuja käytäntöjä?
32. Näkyykö vapaaehtoisen oma tarina ongelmatapauksissa?
33. Mikä merkitys vapaaehtoisilla on toiminnan kannalta? Mitä vapaaehtoiset tuovat perustoimintaan?
34. Mikä merkitys vapaaehtoisilla on tytöille? Onko siitä tehty selvitystä? Jos ei, niin mitä arvioit?
35. Onko mielessäsi ideoita Tyttöjen Talon vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen tai muuta lisättävää aiheesta?
36. Vapaaehtoinen palaute kyselystä.

Liite 2. Tyttöjen Talojen työntekijöiden työpajat.

Kysymykset.

1. Mikä on Tyttöjen Talon vapaaehtoisen rooli?
2. Mikä on vapaaehtoistoiminnan koulutuksen sisältö?
3. Miten sukupuolisensitiivisyyden tulisi näkyä vapaaehtoistoiminnassa?
4. Miten maahanmuuttajataustaisia naisia saataisiin lisää mukaan vapaaehtoistoimintaan?
5. Mikä on yhteinen käytäntö vapaaehtoisten rikostaustaotteen selvittämiselle?
6. Millaisia Tyttöjen Talojen yhteisiä vapaaehtoistoiminnan koordinoimisen käytäntöjä tulisi olla?

Liite 3. Espoon Tyttöjen Talon vapaaehtoisten haastattelut.

Kysymykset.

VAPAAEHTOISTOIMINTA:

1. Miksi olet kiinnostunut vapaaehtoistoinnasta tyttötyössä?
2. Onko sinulla aikaisempaa kokemusta tyttötyöstä?
3. Minkälaisesta toiminnasta Espoon Tyttöjen Talolla olet kiinnostunut erityisesti?
4. Kuinka pitkäksi aikaa haluat sitoutua?
5. Paljonko ajattelet, että haluat/voit käyttää aikaa vapaaehtoistyöhön?
6. Mikä arveluttaa omassa vapaaehtoistoinnin aloittamisessa?

SINÄ:

7. Kun ajattelet omaa naiseksi kasvun tarinaasi, niin mitä henkisiä voimavaroja sinulla on tyttöjen kanssa olemiseen?
8. Kiinnostuksen kohteet ja mahdollinen erityisosaaminen?
9. Mikä kuormittaa sinua?
10. Miten rentoudut / purat päällimmäiset tunteet ja ajatukset?
11. Minkälaista tukea kaipaat? (koulutus yms.)
12. Onko vielä jotain, mitä haluaisit pohtia kanssamme?